

ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎNTRE IMPERIUL OTOMAN,
UNGARIA ȘI POLONIA (1436-1447)

LUCIAN CONSTANTIN PALADE*

În decembrie 1436, cu ajutorul regelui Ungariei, Sigismund de Luxemburg, Vlad Dracul, unul dintre fiii lui Mircea cel Bătrân, a fost instalat în scaunul de domnie al Țării Românești¹.

O încercare făcută de oștile turcești pentru a-l detrona pe noul domn, care refuzase să plătească haraciul datorat Porții, a fost respinsă de acesta, răsunetul victoriei dobândite de Vlad Dracul menținându-se mulți ani de-a rândul². Alcătuiind un memoriu cu privire la posibilitatea organizării unei cruciade împotriva turcilor, un sfetnic de origine italiană, Ioan Torzelo, al împăratului bizantin Ioan al VIII-lea, susținea că la o atare expediție trebuiau să participe și 15.000 de călăreți din Țara Românească, considerați printre cei mai viteji oameni din lume (1439)³. Faptul dovedea că în Țara Românească existau forțe capabile să se opună turcilor cu succes.

Poziția țării de stat tampon între cele două mari puteri, Ungaria și Imperiul Otoman, aflate în conflict aproape permanent, și alternanțele politice pe care le-au provocat au devenit tot mai evidente în timpul domniei lui Vlad Dracul⁴.

O mărturie a cronicarului burgund, Jehan de Wavrin, atestă că în Țara Românească existau două orientări politice: prima era constituită din tabăra dornică să se împotrivescă turcilor prin puterea armelor, pe care autorul o

* Școala Gimnazială „Oprea Iorgulescu”, Câmpulung.

¹ Pavel Chihaiia, *Vlad Dracul, voievod al Țării Românești și cavaler al Ordinului Dragonului*, în Idem, *Tradiții răsăritene și influențe occidentale în Țara Românească*, București, Editura Sf. Arhiepiscopii a Bucureștilor, 1993, p. 78.

² Ștefan Ștefănescu, *Țara Românească de la Mircea cel Bătrân până la Vlad Țepeș (1418-1456)*, în *Istoria Românilor*, vol. IV, *De la universalitatea creștină către Europa „patriilor”*, ediția a II-a, Ștefan Ștefănescu, Camil Mureșanu, Ioan-Aurel Pop (coord.), București, Editura Enciclopedică, 2012, p. 339.

³ *Ibidem*, p. 339-340.

⁴ Șerban Papacostea, *Țările române și primul asalt al puterii otomane (sfârșitul secolului al XIV-lea-1526)*, în *Istoria României*, București, Editura Corint, 2003, p. 154-155.

numește a „boierilor tineri”, iar cealaltă era reprezentată de elementele dominante ale mării boierimi („boierii bătrâni”), care dorea menținerea păcii prin plata haraciului⁵.

La sfârșitul anului 1437, Vlad Dracul a luat legătura cu noul rege al Ungariei⁶, Albert de Habsburg, care la începutul anului următor i-a încredințat paza Brașovului și a Țării Bârsei⁷. Actul din 14 februarie 1438, prin care regele maghiar înștiința pe brașoveni că i-a cerut lui Vlad Dracul să-i păzească „de năvălirile prea sălbaticilor turci”⁸, reflectă rolul atribuit în această vreme domnului muntean în apărarea Transilvaniei⁹.

Pentru Ungaria, Țara Românească reprezenta „cheia” apărării sale în fața expansiunii otomane¹⁰. Dacă principele muntean ar fi fost un aliat al Ungariei, coroana maghiară putea fi mult mai liniștită în ceea ce privește securitatea teritoriului său¹¹. În situația în care domnul muntean ar fi gravitat în jurul Porții, atunci oștile otomane puteau începe atacarea Transilvaniei și a Ungariei de pe înălțimile Carpaților¹².

Având în vedere lipsa unui sprijin extern, mai ales după moartea protectorului său, Sigismund de Luxemburg, Vlad Dracul a găsit mai înțeleaptă soluția unui compromis cu sultanul¹³. Astfel, în anul 1437, după cum a relatat cronicarul bizantin, Ducas, „Dragulios, voievodul Țării Românești, a trecut strâmtoarea, a venit la Brusa, s-a întâlnit cu sultanul Murat, i s-a închinat și i-a promis că, atunci când Murat va merge în Ungaria, el îi va da trecere și îi va fi călăuză până la marginile Alamaniei și Rusiei. Iar Murat s-a bucurat de aceste promisiuni, l-a pus să stea cu el la masă și să bea, l-a cinstit cu multe daruri, pe

⁵ Nicolae Iorga, *Cronica lui Wavrin și românii*, în *Buletinul Comisiei Istorice a României*, VI, București, 1927, p. 76.

⁶ La 9 decembrie 1437, Sigismund de Luxemburg încetase din viață în localitatea Znaim (Ilie Minea, *Vlad Dracul și vremea sa*, Extras din „Cercetări istorice”, IV, Iași: *Viața Românească*, 1928, p. 97).

⁷ Lucian Constantin Palade, *Relațiile Țării Românești cu Ungaria și Imperiul Otoman în secolul al XV-lea*, ediția a II-a, București, Editura Ars Docendi, 2011, p. 49.

⁸ Eudoxiu de Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. I, partea 2, 1346-1450, București, 1890, doc. DXLVI, p. 645.

⁹ Constantin Rezachevici, *Rolul românilor în apărarea Europei de expansiunea otomană. Secolele XIV-XVI. Evoluția unui concept în contextul vremii*, București, Editura Albatros, 2001, p. 191.

¹⁰ Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *Vlad Dracul (1436-1442; 1443-1447)*, București, Editura Militară, 1978, p. 48.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ Lucian Constantin Palade, *Relațiile Țării Românești cu Imperiul Otoman în timpul lui Vlad Dracul*, în *Simpozionul Internațional de Istorie „Vlad Țepeș Drăculea – Domn creștin al Țării Românești”*, ediția I, Arefu-Argeș, 28 august 2009, Râmnicu-Vâlcea, Editura Prisma, 2009, p. 162-170.

el și pe cei care erau cu dânsul, peste trei sute și l-a lăsat bucuros să plece¹⁴.

Referindu-se la soluția adoptată de principele muntean, cronicarul Idris Bitlisi a consemnat: „... Lăsând la o parte supunerea celorlalte cetăți și fortărețe <ale lui Isfendiâr, sultanul Murad al II-lea> s-a îndreptat în altă parte și a depus toate eforturile și și-a folosit toate puterile în expediția sfântă (*gaza*) împotriva Țării Românești. Pornind din Anatolia la hotarul Rumeliei, și-a așezat cortul său glorios la reședința sultanatului, Adrianopol, și a dat firman pentru pregătirea ostașilor gazii, precum și a luptătorilor din împrejurimi. Când domnul Țării Românești, Dirakula, a luat cunoștință de plecarea și de pregătirea ostașilor purtători de noroc, negăsind altă cale decât să se roage sultanului Murad pentru iertarea sa și pentru îndurare, el s-a îndreptat nechemat spre curtea cea ocrotitoare, împreună cu cei doi feciori ai săi și cu *aianii* țării sale și cu haraciul pe doi ani (*du-sal*), precum și cu multe daruri, având încredere deplină în grația (*hatâr*) împărătească, în bunătatea și în iertarea pașahului. Învoindu-se cu soarta ce i-a fost dată și netemându-se de sabie, el și-a pus cămașa morții (*kefin*) și plecându-se cu umilință, la Adrianopol, în fața curții Califatului...

Aceste versuri frumoase fiind pe placul sultanului (*humaiun*), el a predat numaidecât în mâna plină de speranță a sus-numitului domn (*hakim*) beratul ce se acordă necredincioșilor care fac legăminte față de Allah și Profetul său și, cinstindu-l împreună cu feciorii și cu cei din suita sa, l-a găsit demn de a purta *hilat* strălucitor (*hilat-i fahire*) și, onorându-l cu felurite binefaceri, i-a dat apoi, ca și mai înainte, domnia liberă (*müsellim*) în Țara Românească. Dându-i voie să se întoarcă, el a desemnat oameni care să strângă (*muhasil*) tributul (*gizie*) și să-l trimită an de an. Și de atunci până acum, domnii Țării Românești nu s-au abătut de pe calea supunerii și pe unul dintre feciorii săi l-a lăsat la Curtea sultanatului¹⁵.

Gestul domnului muntean era motivat de aceleași considerente ca ale predecesorului său: Țara Românească nu putea să se împotrivescă de una singură otomanilor, care riscau să dezorganizeze cu năvălirile lor întreaga viață economică și socială a țării¹⁶.

¹⁴ Ducas, *Cronica turco-bizantină*, în *Fontes Historiae Daco-Romanae. Izvoarele istoriei României*, vol. IV, *Scriitori și acte bizantine. Secolele IV-XV*, publicate de Haralambie Mihăescu, Radu Lăzărescu, Nicolae Șerban Tanașoca, Tudor Teoteoi, București, Editura Academiei, 1982, p. 427.

¹⁵ Idris Bitlisi, *Heşt Behişt (Cele opt paradisuri)*, în *Cronici turcești privind Țările Române, Extrase*, vol. I, *Sec. XV-mijlocul sec. XVII* [în continuare se va cita: *Cronici turcești*], volum întocmit de Mihail Guboglu și Mustafa Mehmet, București, Editura Academiei, 1966, p. 166-167.

¹⁶ Matei Cazacu, *Dracula*, București, Editura Humanitas, 2008, p. 59.

În anii 1437-1438, în Transilvania, s-a desfășurat răscoala de la Bobâlna¹⁷, principala cauză a acesteia fiind constituită de intenția episcopului catolic de Alba Iulia, Gheorghe Lepeș, de a strânge toate dijele retroactiv, pe trei ani, în monedă nouă, cu valoare mai mare¹⁸. Răsculații s-au fortificat pe dealul de la Bobâlna, după modelul husiților („Ziduri” formate din șiruri succesive de care) și, după mai multe confruntări, au impus nobililor feudali o *Înțelegere*, încheiată la Conventul de la Cluj-Mănăstur (6 iulie 1437), prin care li se recunoștea dreptul de strămutare de pe un domeniu pe altul¹⁹.

Procesul tot mai evident de radicalizare a răscoalei a determinat nobilimea să caute sprijinul bisericii și al orășenimii, precum și pe cel al voievodului Transilvaniei. Cele trei „stări” privilegiate, cea maghiară, cea secuiască și cea săsească, au încheiat o *Înțelegere* la Apatiu (6 octombrie 1437)²⁰, punând bazele unei „Uniuni frățești” (*Unio trium Nationum*), care a reușit să înăbușe răscoala, la sfârșitul lunii ianuarie 1438²¹. Principalele consecințe ale acestui eveniment au fost: excluderea totală a românilor din viața politică și socială, ei fiind considerați, de acum înainte, „tolerați”; limitarea dreptului de strămutare și creșterea obligațiilor în bani și în muncă²².

Răscoala care a pârjolit Transilvania și neputința împăratului Sigismund de Luxemburg de a apăra eficient hotarele sudice ale Ungariei și ale Transilvaniei erau argumente care pledau în favoarea respectării acordului cu otomanii²³. Absența unui tratat de pace cu sultanul ar fi însemnat și închiderea hotarului de la Dunăre și lipsirea negustorilor din Țara Românească și Transilvania de imensul potențial al pieței interne otomane²⁴.

Obligația voievozilor români de a participa personal sau cu oșteni la expedițiile militare otomane a fost una din invariabilele statutului juridic al Țărilor Române față de Înalta Poartă²⁵. Astfel, în 1438, Vlad Dracul a fost solicitat să participe la expediția sultanală din Transilvania²⁶: „Să-ți aduni în

¹⁷ Ioan Lupaș, *Răscoala țăranilor transilvăni din 1437-1438*, în Idem, *Din istoria Transilvaniei*, ediție îngrijită, note și comentarii de Marina Vlasie, București, Editura Eminescu, 1988, p. 51-57.

¹⁸ Claudiu Neagoe, *O scurtă istorie a românilor*, vol. II, *Secolele XV-XVII*, București, Editura Ars Docendi, 2009, p. 22.

¹⁹ David Prodan, *Convențiile dintre țărani și nobili de la 1437*, în Idem, *Iobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*, vol. I, București, Editura Academiei, 1967, p. 3-11.

²⁰ Ștefan Pascu, *Bobâlna*, ediția a II-a, București, Editura Științifică, 1963, p. 111 și p. 121.

²¹ Ștefan Ștefănescu, Camil Mureșanu, Ioan-Aurel Pop, *Economie și societate*, în *Istoria Românilor*, vol. IV, ediția a II-a, p. 147-148.

²² Claudiu Neagoe, *op. cit.*, vol. II, p. 22.

²³ Matei Cazacu, *op. cit.*, p. 59.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Viorel Panaite, *Pace, război și comerț în Islam. Țările Române și dreptul otoman al popoarelor (secolele XV-XVII)*, București, Editura All, 1997, p. 340.

²⁶ Virgil Ciocâltan, *Între sultan și împărat: Vlad Dracul în 1438*, în „Revista de istorie”, 29, 1976, nr. 11, p. 1772.

grabă oastea și să vii!” , consemna cronicarul Mehmed Neşri²⁷.

Cunoscându-se reticența principilor creștini tributari de a lupta împotriva fraților de credință, poruncile de acest fel erau însoțite de amenințările de rigoare: „Dacă nu vii, eu nu mă voi lenevi să merg la tine”²⁸.

De la Adrianopol, locul de adunare al oastei otomane, s-a pornit spre nord. Dacă nu întreaga oaste, cel puțin corpul ei principal a trecut Dunărea pe la Vidin, după cum a afirmat majoritatea cronicarilor turci²⁹. După ce a făcut joncțiunea cu contingentul sârbesc condus de Gheorghe Branković, au intrat în Țara Românească, unde li s-a alăturat oastea munteană condusă de Vlad Dracul³⁰. Oștirile turco-muntene au pătruns în Transilvania pe la pasul Porțile de Fier³¹ și au devastat Țara Hațegului, prădând și posesiunile nobililor români Cădea³². Campania a durat aproape două luni, fiind cea mai distrugătoare dintre toate incursiunile otomane de până atunci³³. Turcii au urcat pe Valea Mureșului, jefuind și arzând satele săsești, românești și maghiare; au pătruns și în interiorul cetății Alba Iulia³⁴. Cât privește Sighișoara și Mediașul se pare că devastările au atins numai teritoriile extra muros, un indiciu, în acest sens, fiind lipsa oricărei mențiuni la vreun fruntaș din aceste orașe care să fi căzut în robie³⁵. Totodată, Sibiuul a rezistat unui asediu de opt zile³⁶. Au scăpat nevătămate Cârța și Cetatea de Baltă, aceasta din urmă fiind apărată cu vrednicie³⁷. Turcii n-au întâmpinat nicio rezistență în câmp deschis, în această situație jaful oștirii otomane desfășurându-se în voie³⁸.

În cursul anului 1438, pe lângă bunuri mobile, turcii au dus în captivitate din Transilvania vreo 60.000-70.000 de suflete, dintre care 30.000 numai din ținutul secuiesc, potrivit informațiilor „observantului” franciscan, Bartolomeu de Yano³⁹. Cu privire la suferințele îndurate de robi în istovitorul marș de 20 de zile până la Adrianopol, acesta a relatat: „[...] preoții, călugării,

²⁷ Mehmed Neşri, *Djihannuma. Tarih-i al-i Osman*, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 120.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Orudj bin Adil, *Tevarih-i al-i Osman (Cronicile dinastiei osmane)*, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 52; Idris Bitlisi, *op. cit.*, în loc. cit., p. 167; Mehmed-Paşa Küciük Nişandji, *Tarih-i Nişandji (Cronica lui Nişandji)*, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 292; Sa'adeddin Mehmed Hodja Efendi, *Tadj-üt-Tevarih*, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 310; Mehmed bin Mehmed, *Nuhbet-üt-tevarih ve'l-ahbar (Cronică aleasă și informativă)*, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 404.

³⁰ Ilie Minea, *op. cit.*, p. 99.

³¹ Francisc Pall, *Știri noi despre expedițiile turcești din Transilvania în 1438*, în „Anuarul Institutului de Istorie din Cluj”, tom. I-II, 1958-1959, p. 18.

³² Hurmuzaki, *Documente*, I, 2, doc. DLIV și doc. DLV, p. 653-656.

³³ Matei Cazacu, *op. cit.*, p. 63.

³⁴ Virgil Ciocâltan, *op. cit.*, în loc. cit., p. 1772.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Ilie Minea, *op. cit.*, p. 12.

³⁷ Francisc Pall, *op. cit.*, în loc. cit., p. 18.

³⁸ Virgil Ciocâltan, *op. cit.*, p. 1774.

³⁹ *Ibidem*.

tineri și bătrâni până când puteau să meargă, erau duși în lanțuri de fier la coada cailor, iar restul poporului, împreună cu copiii și femeile, era mânat cu ajutorul câinilor ca o turmă, fără nicio cruțare sau milă; cei ce întârziu în mers din pricina oboseții, a setei sau mai degrabă a durerii erau uciși pe loc⁴⁰.

În cursul expediției, Vlad Dracul a avut o atitudine favorabilă locuitorilor anunțând, foarte probabil prin curieri speciali, orașele expuse invadatorilor spre a lua măsuri de apărare, dar și intervenind pe lângă sultan pentru orașul Sebeș⁴¹. Prin intervenția binevoitoare a domnului muntean, locuitorii acestui oraș au avut parte de o captivitate mai ușoară.

Iată ce a povestit un învățat sas, George din Ungaria, contemporan cu evenimentele, care a petrecut douăzeci de ani în Imperiul Otoman (1438-1458) înainte de a se refugia la Roma, unde și-a publicat mărturiile în 1480: „În acea vreme, eram un flăcăuș de cincisprezece-șaisprezece ani din aceeași provincie. Cu un an în urmă, părăsisem locul unde m-am născut [Romoș] și venisem într-o cetate sau, mai degrabă, un orașel numit Sebeș de unguri și Mühlbach în Germană, ca să studiez. Acest oraș era pe atunci destul de populat, dar prost fortificat. Când Marele Turc a ajuns acolo, și-a ridicat tabăra și a pornit asediul, voievodul românilor, care sosise cu Marele Turc, a venit în fața zidurilor, în virtutea prieteniei pe care o legase înainte cu locuitorii acestei cetăți, a oprit lupta și a vorbit cu cetățenii. I-a convins să-i urmeze sfatul și să nu se prindă în luptă cu Marele Turc, pentru că întăriturile cetății nu erau în niciun caz suficiente ca să reziste. Iată ce i-a sfătuit: să-i predea pașnic cetatea Marelui Turc. El însuși voia să-i ceară Marelui Turc îngăduința să-i ducă până în țara sa pe oamenii de vază din cetate. Apoi, după cum ar fi dorit, puteau să revină sau să rămână acolo. Cât despre restul populației, turcul avea să-i ducă nepăgubiți și nevătămați până în țara lui și avea să le dăruiască pământuri pe care să le posede. Mai târziu, când s-ar ivi un moment favorabil, vor putea să facă după voia lor, să se întorcă sau să rămână acolo în pace. Și am văzut că totul s-a petrecut întocmai cum făgăduise⁴².

Vlad Dracul cunoștea cât se poate de bine obiceiul turcilor de a lua cu ei populații străine și creștine și de a le duce în Imperiul lor⁴³. Predarea pașnică îi cruța pe sebeșeni nu numai de distrugerea cetății lor și de jefuirea bunurilor, ci, în primul rând, de moarte, relevantă, în această privință, fiind relatarea lui George din Ungaria: „[turcii] consideră moartea unui singur om o mare pierdere. Și din această pricină, Marele Turc, cu toate că are o putere uriașă și ar putea lua cu forța armelor numeroase pământuri și insule, e totuși atent să nu

⁴⁰ Apud Francisc Pall, *op. cit.*, p. 18.

⁴¹ Ca însoțitor și călăuză a oastei otomane, condusă de sultanul Murad al II-lea, Vlad Dracul i-a determinat pe apărătorii cetății Sebeș să capituleze (Ștefan Ștefănescu, *op. cit.*, p. 340).

⁴² Apud Matei Cazacu, *op. cit.*, p. 64.

⁴³ *Ibidem*, p. 65.

ucidă oamenii; preferă să-i ia vii și să-i pună să plătească bir [*djizya*] decât să-i supună silit, cu vărsare de sânge. De aici decurge faptul că ei nu vor în niciun caz să ucidă oameni, în afară de situațiile extreme, adică atunci când se apără sau fug; dar, ca regulă generală, caută să prindă oamenii vii”⁴⁴.

Încărcați de pradă, invadatorii au ieșit prin Bran⁴⁵ în Țara Românească, unde Vlad Dracul a organizat un mare zaiafet și a împărțit peșcheșuri⁴⁶.

În secolul al XV-lea, una din primele consecințe ale încheierii unor înțelegeri de pace cu otomanii consta în anularea dreptului de jaf și înrobire asupra teritoriilor românești⁴⁷. Protecția supușilor români trebuia asigurată în momentele de tranzitare a teritoriului românesc de către oștirile otomane, deoarece jaful și înrobirea erau direcționate numai asupra „Casei războiului”, nu și asupra unor state tributare⁴⁸. Astfel, în anul 1438, oastea otomană a traversat teritoriul Țării Românești fără a-l jefui, întrucât voievodul muntean „era tributar (*harâcgüzâr*) și avea legământ cu sultanul”, iar expediția fusese îndreptată spre „vilaietul unguresc”⁴⁹.

Cu privire la expediția sultanală din Transilvania (1438), relevant este un document păstrat la Istanbul în Arhivele de la Topkapı Sarayı (cota Ar. 6374): „Pe când înălțimea sa răposatul sultan Murad Han ... plecă și el cu intenția de a cuceri țara blestematului de ungur, în amonte de cetatea Vidin, în apropiere se înălța o cetate numită Florentin, care există și în acest moment în stare bună. Sub această cetate era o trecătoare numită Kamen.

Trecând Dunărea prin această trecătoare, înaintând drept în lungul malului opus al Dunării, el trecu prin cetatea numită Severin a blestematului de ungur, trase câteva salve de tun fără a-și da prea multă osteneală, traversă defileul numit Porțile de Fier, după care, trecând prin fața cetății de la Orșova, se opri pe malul râului Cerna. Apoi, ajunse la cetatea Mehadia, și apoi la cea de la Sebeș.

Fără a obține vreun profit sau să fie preocupat de aceste cetăți, trecând prin defileul numit „De Scânduri”, ajunge de-a dreptul la râul Mureș. Se spune că era acolo un oraș puternic cu numele de Sibiu care era scaunul Transilvaniei. Rămânând aici cinci până la zece zile și ordonând tuturor comandanților să organizeze pe grupe și în toate direcțiile expediții de jaf, el nimici țara dușmanului punând mâna pe o pradă bogată.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ Virgil Ciocâltan, *op. cit.*, p. 1773.

⁴⁶ Aşık-paşa-zade, *Tevarih-i al-i Osman (Cronica dinastiei osmane)*”, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 87; Mehmed Neşri, *op. cit.*, în loc. cit., p. 120; Sa'adeddin Mehmed Hodja Efendi, *op. cit.*, în loc. cit., p. 310; Kodja Husein, *Beda'i ul-veka'i (Evenimentele minunate)*, în *Cronici turcești*, vol. I, p. 449.

⁴⁷ Viorel Panaite, *op. cit.*, p. 346.

⁴⁸ *Ibidem*, p. 347.

⁴⁹ Idris Bitlisi, *op. cit.*, în loc. cit., p. 167.

Apoi, victorios și cuceritor, el se întoarse, trecând prin cetatea Brașovului și trecând peste munții unurilor el pătrunse în Țara Românească. Apoi el ajunse la cetatea de la Giurgiu și trecu Dunărea chiar prin dreptul acestei cetăți și se întoarse, încărcat cu pradă și sănătos, la Pragul Fericirii și se odihni aici⁵⁰. Atitudinea prin care domnul muntean a micșorat proporțiile dezastrului din Transilvania a provocat suspiciuni în tabăra sultanului, Vlad Dracul fiind bănuț de duplicitate⁵¹.

În anul 1438, regele Ungariei, Albert de Habsburg, l-a numit pe Iancu ban al Severinului, funcție pe care a exercitat-o împreună cu fratele său, Ioan, cu misiunea de a apăra cetățile Severin, Gureni, Orșova și Mehadia, situate într-una din zonele cele mai expuse atacurilor turcești, care în primăvara anului 1439 au ocupat regiunea ce mai rămăsese din Serbia la răsărit de Morava, urmând asediul și cucerirea cetății Semendria (Smederevo), la 27 august 1439, apoi a centrului minier Novobrd⁵².

În cursul anului 1439 a început să se contureze o apropiere diplomatică polono-otomană, care a influențat și politica externă a Țării Românești, Vlad Dracul fiind nevoit să adere la „aliniamentul politic turco-polon”⁵³. Privilegiul comercial acordat de acesta, la 8 septembrie 1439, negustorilor poloni, semnifica îndepărtarea de suzeranul său, Albert de Habsburg, și posibilitatea de a favoriza o eventuală cooperare polono-moldo-munteană împotriva Ungariei⁵⁴. Totuși, Vlad Dracul nu a reușit atunci să mențină un echilibru între forța otomană și cea ungară, în duelul cărora Polonia, din rațiuni de natură politică, nu s-a implicat⁵⁵.

Pentru eliminarea amenințării otomane se propuneau două soluții: soluția mare care, pe baza reasumării idealului de cruciadă, preconiza unirea tuturor principilor creștini sub conducerea papei, și soluția mică, care s-a realizat în practică, prin unirea eforturilor popoarelor direct amenințate de turci, dar care se va dovedi ineficientă⁵⁶.

⁵⁰ Aurel Decei, *Două documente turcești privitoare la expedițiile sultanilor Baiazid I și Murad al II-lea în Țările Române*, în Idem, *Relații româno-orientale. Culegere de studii*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 215-217.

⁵¹ Ștefan Ștefănescu, *op. cit.*, p. 340.

⁵² Camil Mureșanu, Ioan Aurel Pop, *Iancu de Hunedoara*, în *Istoria Românilor*, vol. IV, ediția a II-a, p. 370.

⁵³ Veniamin Ciobanu, *Țările Române și Polonia (Secolele XIV-XVI)*, București, Editura Academiei, 1985, p. 50.

⁵⁴ Virgil Ciocăltan, *op. cit.*, p. 1784 și p. 1786-1787; Idem, *La campagne ottomane de Transylvanie (1438) dans le context politique international*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, tome XV, 1976, no. 3, p. 443.

⁵⁵ Lucian Constantin Palade, *Țara Românească și marile puteri vecine în veacul al XV-lea*, ediția a II-a, București, Editura Ars Docendi, 2013, p. 304.

⁵⁶ Ileana Căzan, Eugen Denize, *Marile puteri și spațiul românesc în secolele XV-XVI*, București, Editura Universității din București, 2001, p. 14-15.

Iancu de Hunedoara, aplicând așa-numita soluție mică, a încercat, totodată, să o împingă cât mai mult spre soluția mare, antrenând în luptă cât mai multe state creștine, reușita acestei încercări fiind parțială⁵⁷. Pentru el, obiectivul principal îl constituia apărarea independenței și a integrității teritoriale a Țărilor Române și a Ungariei, amenințate tot mai mult de expansiunea otomană⁵⁸. În acest sens, Iancu de Hunedoara a înțeles necesitatea realizării unei alianțe politice antiotomane a celor trei țări românești⁵⁹.

Moartea prematură a regelui Albert de Habsburg (27 octombrie 1439)⁶⁰, a deschis o perioadă de frământări în Ungaria, legate de succesiunea la tron. Marea majoritate a magnaților, printre care familiile Cilli, Garai, Ujlaki și Szécsi o sprijineau pe regina văduvă, Elisabeta, care aștepta un copil, viitorul Ladislav Postumul, în speranța că o vor putea domina, subordonându-și astfel puterea în stat⁶¹. Nobilimea mică și mijlocie, în frunte cu Iancu de Hunedoara, cu palatinul Laurențiu Hédervary și cu Simon Rozgonyi, episcop de Eger, dorea la conducerea țării un rege capabil să o conducă în împrejurările generate de expansiunea otomană⁶². Alegerea acestora s-a oprit asupra lui Vladislav al III-lea Jagello, rege al Poloniei din 1434, în persoana acestuia sperându-se realizarea unei uniuni dinastice ungaro-polone care ar fi întărit alianța politică antiotomană⁶³. La 17 iulie 1440, acesta a fost încoronat la Alba Regală, sub numele de Vladislav I al Ungariei⁶⁴.

Devenind adevăratul conducător al grupării favorabile regelui Vladislav I Jagello, Iancu de Hunedoara a fost răsplătit de către acesta, demnitatea cea mai importantă ce i-a fost încredințată fiind aceea de voievod al Transilvaniei, în 1441; în acest fel, el a reușit să imprime regatului Ungariei o linie politică predominant antiotomană⁶⁵.

În toamna anului 1441, otomanii se pregăteau pentru invadarea Ungariei, în primăvara anului următor, aceștia începând înaintarea, având ca punct de plecare Țara Românească⁶⁶. Intrând în Transilvania pe la Turnu Roșu, turcii s-au îndreptat spre orașul Sibiu pe care l-au asediat fără succes și, stopați

⁵⁷ *Ibidem*, p. 15.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ Nicolae Stoicescu, *Unitatea vieții social-politice. Relațiile politice și militare dintre Țările Române*, în Idem, *Unitatea românilor în Evul Mediu*, București, Editura Academiei, 1983, p. 41; Ion Toderașcu, *Alianța politico-militară dintre Țările Române. Idee și faptă*, în Idem, *Unitatea românească medievală*, vol. I, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, p. 165.

⁶⁰ Ilie Minea, *op. cit.*, p. 101.

⁶¹ Ileana Căzan, Eugen Denize, *op. cit.*, p. 17.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ *Ibidem*.

⁶⁴ Mihai Oproiu, *Istoria Medie a Românilor (sec. XIV-XVI)*, Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2003, p. 95.

⁶⁵ Ileana Căzan, Eugen Denize, *op. cit.*, p. 18.

⁶⁶ Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *op. cit.*, p. 49.

în tentativa lor, s-au îndreptat spre Alba Iulia unde au ajuns înainte ca Iancu de Hunedoara să adune o oaste numeroasă⁶⁷. Lupta s-a desfășurat în condițiile unui dezechilibru de forțe, la Sântimbru, pe malul Mureșului, la 18 martie 1442, victoria revenind otomanilor⁶⁸.

La 22 martie 1442, între Alba Iulia și Sibiu, voievodul Transilvaniei a învins oastea otomană comandată de Mezid-beğ⁶⁹, după care a intrat în Țara Românească. Cu privire la această bătălie, cronicarul otoman, Idris Bitlisi, a relatat: „[...] după cucerirea Semendriei, fără să mai stea, sultanul islamic a trimis într-acolo, pentru răzbunare, pe Mezid-bei, unul dintre emirii vestiți, împreună cu oștirea din Rumelia, și i-a poruncit să-i devasteze ținuturile și să-i înlăture răutățile. Emirul cel mai sus-amintit, la rândul său, trecând cu oaste multă peste fluviul Dunărea, a dorit să dea lupte cu domnul Țării Românești, dar domnul acela nefiind atât de puternic încât să se întâlnească cu oastea islamică, s-a întărit în niște munți puternici și a cerut ajutor de la craiul unguresc. [...] cei mai mulți luptători pentru credință se împrăștiaseră în împrejurimi în dorința de a lua prăzi, iar Mezid-bei, din pricina nedibăciei sale și crezând că face un bine, a arătat curaj și a început să se laude înăuntrul țării dușmane. Ceilalți emiri și oameni mai încercați în lupte l-au sfătuit dar, încrezându-se în puterea și în curajul său, el nu a dat ascultare nimănui, până când de la nenorocitul de ungur a venit o oaste mare ca să se lupte cu musulmanii. Domnul Țării Românești, la rândul său, strângându-i pe locuitorii țării sale, s-a alăturat la oștirea ungurească. Cei mai mulți gazii însă erau împrăștiați în căutare de prăzi și uitaseră de grijă și de prevedere. Pe scurt, ei au aflat despre avuțiile țărilor ungurești și ale Țării Românești. Atacând ceata mică la număr a lui Mezid-bei și pricinuindu-i sus-numitului Mezid, în timpul luptei și al măcelului o moarte de martir și punând mâna în întregime pe ostașii gazii împrăștiați și nimicindu-i, unii <dintre turci> au trecut cu mii de greutăți peste fluviul Dunărea și au ieșit pe malul salvării, lepădându-se de toate avuțiile și armele lor”⁷⁰.

Vlad Dracul era complet izolat: pe de o parte, nu asigurase securitatea corpului expediționar otoman, ba chiar se pare că a atacat rămășițele oștirii după prima înfrângere, în Transilvania, pe 22 martie; pe de altă parte, Iancu de Hunedoara avea nevoie în Țara Românească de un aliat mai docil⁷¹.

Cunoscător al realităților din regatul maghiar și al Imperiului Otoman,

⁶⁷ Lucian Constantin Palade, *Relațiile Țării Românești cu Ungaria și Imperiul Otoman în secolul al XV-lea*, ed. a II-a, p. 58-59.

⁶⁸ Octavian Tătar, *Considerații privind bătălia de la Sântimbru (1442)*, în „Corviniana”, 2, 1996, p. 47-57.

⁶⁹ Paul Abrudan, *Date noi cu privire la bătălia din 22 martie 1442 dintre oștile lui Iancu de Hunedoara și Mezid-bei*, în „Revista de istorie”, 32, 1979, nr. 2, p. 319-324.

⁷⁰ Idris Bitlisi, *op. cit.*, în loc. cit., p. 169-170.

⁷¹ Matei Cazacu, *op. cit.*, p. 70.

Vlad Dracul a adoptat față de ambele state o atitudine de expectativă, această politică nemulțumind atât Ungaria, cât și Poarta otomană⁷². Voievodul Transilvaniei, Iancu de Hunedoara, plănuia o acțiune antiotomană și, în consecință, își dorea la conducerea Țării Românești un domnitor ostil Imperiului Otoman⁷³. Turcii, la rândul lor, au intuit că Vlad „mimă” neutralitatea, în realitate fiind un inamic al sultanului⁷⁴. Cum otomanii erau aproape de declanșarea unei campanii militare împotriva Ungariei, și nedorind să se complice cu urmărirea atentă a poziției lui Vlad Dracul, au hotărât înlăturarea acestuia din domnie și întemnițarea lui pe teritoriul otoman⁷⁵. Refugiat la Giurgiu, domnul muntean a fost invitat de către Murad al II-lea la Adrianopol, garantându-i că va rămâne în viață⁷⁶.

Cu toate că cei din preajma lui l-au sfătuit să nu meargă, Vlad Dracul a acceptat invitația sultanului și, ajungând la Adrianopol (iulie-august 1442), acesta a fost dus în fața lui Murad al II-lea: „Care, la început, l-a primit cu mare pompă. Și-și stabilise numitul turc tabăra în afara orașului, în multe corturi și pavilioane, el și oastea lui. Iar a doua zi de la sosirea domnului valahilor, numitul Mare Turc însuși a dat un mare ospăț și banchet, la care i-a poftit pe toți subașii și căpitanii ca să-l sărbătorească pe acest domn al Valahiei. Și era acest Mare Turc într-un pavilion căptușit pe de-a-ntregul cu catifea roșie, așezat ca pe un postament de ceaprazar, prevăzut și împodobit cu somptuoase perne și pernțe înfățate în stofe cu fir și mătăsură, care pavilion era înfășurat și ridicat cam la zece picioare înălțime, ca să-și poată vedea trupele și căpitanii. Și în afara pavilionului era așezat pe pământ, pe perne și cuverturi din stofă cu fir, numitul domn al Valahiei, la dreapta numitului Turc, iar la stânga lui ședea beilerbeii lui, care înseamnă «domnul domnilor»; și toți ceilalți nobili au fost așezați într-un mare cerc, pornind pe mâna dreaptă și stângă, astfel încât Marele Turc să-i poată vedea pe toți cum mănâncă. Și apoi, după ce s-a terminat ospățul, numitul Turc s-a retras în marile sale corturi; și imediat după aceea l-a trimis pe subașul care îl adusese pe domnul Valahiei ca să-l ia pe acesta prizonier, lucru pe care l-a făcut și l-a dus în castelul de la Gallipoli, care se află la strâmtoarea Rumeliei, [...] în care loc l-a închis și l-a pus în lanțuri. Dar toți cei care veniseră cu numitul domn al Valahiei, ca să-l însoțească, Turcul a poruncit să fie însoțiți și călăuziți până în țara lor, unde ei au relatat marea trădare pe care Marele Turc a săvârșit-o cu persoana domnului lor; de care toți supușii au fost cu totul cuprinși de mânie. Iată de ce ei au înțeleș și au priceput

⁷² Lucian Constantin Palade, *Țara Românească și marile puteri vecine în veacul al XV-lea*, ediția a II-a, p. 87.

⁷³ Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *op. cit.*, p. 46.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 46-47.

⁷⁵ *Ibidem*, p. 47.

⁷⁶ Matei Cazacu, *op. cit.*, p. 70.

cu mintea lor că numitul Turc săvârșise această trădare nădăjduind că fără păstor sau ocrotitor, ei îi vor răzbi cu ușurință⁷⁷. Și cronicarul bizantin, Ducas, a relatat despre întemnițarea lui Vlad Dracul la Gallipoli, arătând și motivul care l-a determinat pe sultan să ia această decizie: „Iar pe Dragulios, care venise atunci la închinare, l-a trimis legat la Gallipoli, și l-a închis în turn, găsindu-i motiv că în Ungaria, când i-a fost călăuză, voia să-l trădeze, și alte pretexte născocite de Fadulah [vizir al lui Murad al II-lea]”⁷⁸. Fiii săi, „care erau încă adolescenți”⁷⁹, au fost trimiși ca ostatici în cetatea Egrigöz (*Nimpheon*), din vilaietul Ghermiyan, ruinele acesteia fiind identificate în Munții Kociodag din districtul Kütahya, în Anatolia⁸⁰.

Cronicarul Mehmed Neşri a menționat, de asemenea, despre detenția lui Vlad Dracul pe teritoriul otoman: „Când Murad-han gaziul a plecat de la Belgrad, a venit drept la Scoplje (*Üsküb*), iar Ishak-bei [*beğlerbeğ* de Rumelia] i-a zis: «Hei, fericitul meu sultan, cât timp Vâlk-oglu [Gheorghe Branković] va fi la Semendria, nu se va astâmpăra nici Karamanoglu și nici ungurul. Și să nu-l crezi prieten nici pe Dracula; este un fățarnic». Murad han i-a răspuns: «Să ieșim din iarna aceasta și la sosirea primăverii, cu ajutorul lui Allah, îi vom vedea pe amândoi. După aceea au venit și au petrecut iarna la Adrianopol. O dată cu sosirea primăverii, i-au spus lui Dracula și lui Vâlk-oglu să vină la Poartă. Vâlk-oglu n-a venit, dar Dracula a luat pe cei doi fii ai săi și s-a înființat la Poartă. Îndată ce a sosit, l-au prins pe Dracula cu cei doi fii ai săi. Pe el l-au închis în cetatea Galipoli, iar pe fiii săi i-au închis în cetatea Egrigöz din vilaietul Ghermian”⁸¹.

Potrivit *Letopisețelor sârbești*, sfârșitul primei domnii a lui Vlad Dracul a fost fixat după expediția turcilor în Transilvania din martie 1442⁸². În locul lui ar fi rămas Mircea, pe care, conform *Letopisețelor sârbești*, turcii, în număr de 12 000, l-au instalat domn, aceștia fiind conduși de subașul trimis în Țara Românească pentru a o transforma în pašalac⁸³.

Cu sprijinul lui Iancu de Hunedoara, Basarab al II-lea⁸⁴, fiul lui Dan al

⁷⁷ Nicolae Iorga, *Cronica lui Wavrin și români*, în loc. cit., p. 61-63, apud Matei Cazacu, *op. cit.*, p. 71-72.

⁷⁸ Ducas, *op. cit.*, în loc. cit., p. 429.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ Raymond T. McNally, *În Anatolia, pe urmele viitorului voievod [Vlad Țepeș]*, în „Magazin istoric”, XVIII, 1984, nr. 10, p. 51.

⁸¹ Mehmed Neşri, *op. cit.*, în loc. cit., p. 121.

⁸² Anca Iancu, *Știri despre români în izvoare istoriografice sârbești (Secolele XV-XVII)*, în „Studii istorice Sud-Est Europene”, vol. I, culegere îngrijită de Eugen Stănescu, București, Editura Academiei, 1974, p. 20.

⁸³ *Ibidem*, p. 21.

⁸⁴ *Documenta Romaniae Historica (D.R.H.), D. Relații între Țările Române*, vol. I (1222-1456), volum întocmit de Ștefan Pascu, Constantin Cihodaru, Konrad G. Gündisch, Damaschin Mioc, Viorica Pervain, București, Editura Academiei, 1977, doc. 269, p. 372-373.

II-lea, a devenit domn al Principatului sud-carpatic, înlăturându-l pe Mircea, fiul lui Vlad Dracul⁸⁵.

După ce regele Ungariei, Vladislav I, a respins cererile soliei otomane (cedarea Belgradului sau plata unui tribut anual), sultanul Murad al II-lea l-a însărcinat pe *beğlerbeğ*-ul Rumeliei, Şehabeddin, să invadeze Țara Românească⁸⁶. În bătălia de pe cursul superior al râului Ialomița (2 septembrie 1442)⁸⁷, Iancu de Hunedoara, alături de oastea Țării Românești, condusă de Basarab al II-lea, a obținut victoria împotriva turcilor⁸⁸. Iată ce a consemnat marele istoric, N. Iorga, făcând apel la cronicii sârbești și informații venețiene, în acest sens: „Expediția de pedeapsă a turcilor nu zăbovi. O conducea însuși beglerbegul Rumeliei, Şehabeddin. Nu era cu puțință o rezistență în șes, din partea lui Vlad singur. Domnul se retrase, cu ce oaste a putut avea, pe valea Ialomiței în sus. Hunyadi alergă cu vitejii săi, unindu-se astfel cele două contingente de cruciată românești. Lupta se dădu, după cronicile sârbești, în septembrie la 2, 6 sau 25, după deosebitele versiuni. Și informații venețiene vorbesc de această bătălie: «Și, mergând prin toată acea țară, prădând și furând, cum făcuseră în curs de mulți ani, și luând o foarte mare cantitate de pradă și jaf, și ducând-o pe acea cale, voievodul ungarilor, care aflase aceasta, se pregăti cu aproape 25.000 de călăreți (!) și, înarmându-se cu semnul sfintei cruci, merse să afle pe turcii aceia. Și a fost la 2 septembrie. Și a început bătălia la ceasul al treilea din zi și a ținut până noaptea. Și a fost o bătălie foarte grea, așa încât, cu ajutorul atotputernicului Dumnezeu, creștinii au rămas biruitori, și s-a recăpătat toată prada și pe lângă aceasta, au fost uciși și bătuți mai mult de 70.000 (?) de turci. Și a fost așa de mare numărul morților, de ducea sânge toată Dunărea. Și au fost aflați morți cea mai mare parte din căpitaniii turci; și aveau 5 000 de corturi și cai iuți și cămile și catâri nenumărați. Aproape nu se mai putea ieși de trupuri. Și aceasta e a șaptea înfrângere ce au avut-o turcii. Și, desigur, se poate zice că a fost numai o minune a domnului nostru, Iisus Hristos»⁸⁹.

Cronicarii otomani au relatat, de asemenea, despre această confruntare militară: „Auzindu-se de moartea lui Mezid-bei, marele sultan s-a necăjit și a ținut sfat cu demnitarii împărăției și cu vizirii săi în legătură cu măsurile ce

⁸⁵ Matei Cazacu, *Precizări privind cronologia domnilor munteni din deceniul 5 al secolului al XV-lea*, în „Studii. Revistă de istorie”, XXIII, 1970, nr. 3, p. 608; Constantin A. Stoide, *Basarab al II-lea (1442-1444)*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol”, Iași, XVII, 1980, p. 284-290.

⁸⁶ Camil Mureșanu, Ioan Aurel Pop, *op. cit.*, în loc. cit., p. 372.

⁸⁷ Ion Bulei, *Scurtă istorie a românilor*, București, Editura Meronia, 1996, p. 40.

⁸⁸ Pentru desfășurarea ostilităților, vezi Francisc Pall, *Le condizioni e gli echi internazionali della lotta antiottomana di 1442-1443, condotta da Giovanni di Hunedoara*, în „Revue des Études Sud-Est Européennes”, tome III, 1965, no. 3-4, p. 433-463.

⁸⁹ Nicolae Iorga, *Scrieri istorice*, vol. I, București, Editura Albatros, 1971, p. 175-176.

trebuie luate pentru răzbunarea acestei înfrângerii și pentru a pedepsi pe acel mare ațâțător la dezbinări [Iancu de Hunedoara]. Atunci, beilerbeii de Rumelia, Kula-Şahin-paşa, a cerut şahului cuceritor de țări să-i dea voie să meargă el cu oastea victorioasă în Țara Românească și să răzbuie oastea islamică. Sultanul cel puternic, auzind dorința lui Kula-Şahin, în urma stăruinței acestuia, l-a numit căpetenie asupra emirilor din Rumelia. Mai dându-i încă șase sangeacbei renumiți, dintre emirii Anatoliei, cu oștile lor, i-a trimis pe toți să se lupte cu ghiaurii și i-a îndreptat într-acolo. Kula-Şahin i-a condus în Țara Românească pe luptătorii călăreți, purtători ai steagului victorios al credinței. Dar firea sa cea lașă împingându-l spre băutură și petrecere, acestea l-au amețit și a uitat de pățania lui Mezid-bei. Astfel, în Țara Românească el s-a pornit pe petreceri și desfrâu. Deși emirii l-au sfătuit pe acel îngâmfat, spunându-i că nu se cuvine să bea așa de mult în mijlocul țării dușmane, și deși au încercat să-l sperie cu știrea venirii ghiaurilor, toate au fost în zadar. Kula-Şahin, după obiceiul său, nu renunța la apucăturile sale și răspundea cu dispreț și îngâmfare: «Ghiaurul, numai văzând turbanul meu, va fugi de frică la o depărtare de mai multe zile. Sabia mea, care nu se poticnește de nimic, împrăștie sânge în loc de ploaie; dar ce, mă asemenați pe mine cu Mezid-bei? De ce vă este frică de ghiaurul nenorocit, când sunteți sub ocrotirea mea?». Pe când el se veselea astfel, auzind știrea despre sosirea oștii ungurești și de atacul acesteia asupra oștii islamice, lui Kula-Şahin i s-au frânt aripile și, împotriva voinței sale, a plecat din acel loc. Beii, strigând, îi spuneau: «Nu se cuvine să fugi din fața ghiaurului». În acea zi beii au reușit să-l rețină pe Kula-Şahin cu astfel de muștrări și dojeni.

<Kula-Şahin s-a pornit pe fugă, făcând din noapți zile>.

De asemenea, unii fricoși și lași, luându-se după acest comandant nenorocit și dorind să fugă dincolo de Dunăre, au slăbit curajul oștii care mai rămăsese și cei mai mulți dintre ei s-au împrăștiați.

Umurbeizade Osman Celebi, beii sangeacului de Ghermian, rămăsese pe loc cu emirii de coloane, în mijlocul oștii pe care o rânduiau. Fiindu-i rușine să fugă, el a ales mai bine să rămână cu unii dintre emirii cei vestiți și să se apere împotriva ghiaurului. În zorii zilei, săbiile fiind scoase din teacă, vitejii renumiți ai oștii islamice au început să înalțe steagul credinței și să ucidă pe cei pe care îi întâlneau în calea lor. Sacrificându-se pe calea credinței, ei s-au luptat cu ceata aceea de ghiauri. Deși, după cum se spune, din cauza măcelului nu mai aveau nici săbii, focul luptei s-a încins de dimineață până seara. În cele din urmă, fuga din luptă a lui Şahin, cel asemenea unui corb, înrâurind și pe luptătorii rămași, steagul victoriei lor a fost întors cu vârful în jos și au fost învinși de către oastea ungurească cea nenorocită. Nenumărați viteji și-au găsit o moarte de martiri, iar foarte mulți bei renumiți au pierit și ei. Printre ei și

Osman Celebi a murit ca un martir în acel loc de bătălie [...]”⁹⁰.

Victoria de pe Ialomița a marcat începutul campaniilor ofensive ale lui Iancu de Hunedoara împotriva Imperiului Otoman⁹¹.

Deoarece Vlad Dracul prezenta mai multe garanții pentru Poartă decât Basarab al II-lea, care era aliatul declarat al Ungariei, sultanul a decis eliberarea fostului domn muntean și reinstalarea sa la conducerea Țării Românești (primăvara anului 1443)⁹².

În relațiile dintre domnii români și sultanii otomani, jurământul era un moment extrem de important în stabilirea unor înțelegeri de pace⁹³. Înțelegerile de pace din secolul al XV-lea erau desemnate de multe ori numai prin termenii jurământ sau tratat întărit cu jurământ⁹⁴. Astfel, reluarea domniei de către Vlad Dracul a fost precedată de jurăminte reciproce cu Murad al II-lea⁹⁵: „Care, când a venit, i-a zis că vrea bună pace și înțelegere cu el, și că dacă vrea să jure și să făgăduiască că nicicând el sau vreunul dintre supușii lui n-o să pornească război împotriva sa, îi vor jura și făgădui că îl trimite eliberat de orice obligație și neîndoielnic slobod în țara sa, asigurându-l cu scrisori că niciodată în viață n-o să pornească război împotriva lui, ba chiar că, dacă vreodată se va război cu cineva o să-l ajute și o să-i sară în ajutor, pe propria cheltuială. Trebuie să spunem că îl ținuse în temniță grea pe acel domn al Valahiei timp de patru ani [de fapt, mai puțin de doi ani], unde avusese parte de multă suferință și chin, și nu gândea să mai scape vreodată altfel decât prin moarte. Și astfel, cu inima plină de bucurie pentru această propunere, a convenit cu Marele Turc tot ce voia acesta, iar Marele Turc, ca să-i fie pe plac, a jurat și a pus să se declare textual și să se cuprindă în scris tot ce îi promisese. Și în acest fel, Marele Turc l-a trimis pe domnul Valahiei în siguranță în țara sa, unde a fost primit cu mare pompă, cu onoruri și bucurie, ca un om mult iubit de poporul său. Însă, când au auzit ai lui despre prevederile tratatului prin care nici el, nici ei nu pot cât or trăi să poarte război cu Marele Turc, unii au fost tare bucuroși, iar alții tare mâhniți; adică tinerii care, de obicei, cu drag mânduiesc armele, iar cei bătrâni și pașnici nu doresc decât tihna”⁹⁶.

⁹⁰ Sa'adeddin Mehmed Hodja Efendi, *op. cit.*, p. 312-313.

⁹¹ Dan Berindei, *Istoria românilor din paleolitic până în 2008. Cronologie*, București, Editura Cartex 2000, 2008, p. 41.

⁹² Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *op. cit.*, p. 56.

⁹³ Vezi, pe larg, la Viorel Panaite, *Câteva observații privind reglementările de pace româno-otomane în secolul al XV-lea*, în *România în istoria universală*, vol. III, Iași, 1988, nr. 1, p. 469-492.

⁹⁴ Idem, *Pace, război și comerț în Islam*, p. 315.

⁹⁵ *Pe Dragulios însă, l-a lăsat să plece în Țara Românească, după ce și-au jurat unul altuia că de acum înainte vor fi cu credință* (Ducas, *op. cit.*, în loc. cit., p. 429).

⁹⁶ Nicolae Iorga, *Cronica lui Wavrin și românilor*, în loc. cit., p. 76, apud Matei Cazacu, *Dracula*, p. 74.

Întoarcerea lui Vlad Dracul în Țara Românească, împreună cu un corp expediționar otoman, nu s-a limitat la o simplă demonstrație de forță: Basarab al II-lea, protejatul lui Iancu de Hunedoara, a fost alungat din scaunul de domnie, găsindu-și, probabil, sfârșitul în cursul acestor evenimente⁹⁷.

Succesele obținute de creștini în lupta antiotomană au determinat și schimbarea atitudinii politice a lui Vlad Dracul, acesta participând la „Campania cea lungă” (1443-1444)⁹⁸, organizată de regele Ungariei, Vladislav I, precum și la cruciada de la Varna (10 noiembrie 1444)⁹⁹.

În urma Conciliului de la Ferrara-Florența (1438-1439)¹⁰⁰, unde s-a realizat reunirea bisericilor catolică și ortodoxă, papa Eugeniu al IV-lea a fost îndemnat să reia rolul de conducător spiritual al unui război împotriva Semilunii¹⁰¹.

La „Campania cea lungă”, Gheorghe Branković a participat cu 8.000 de călăreți sârbi; din Bosnia au sosit câteva sute de oșteni sub comanda lui Petru Kovačević, în vreme ce Vlad Dracul a adus un efectiv de 20.000 de ostași¹⁰².

Trecerea Dunării pe la Petrovaradin s-a făcut cu întârziere, la sfârșitul lui septembrie 1443, astfel încât luptele cu otomanii s-au desfășurat toamna și iarna, ceea ce a împietat asupra rezultatelor campaniei, însă Iancu de Hunedoara știa că ostașii sultanului, de regulă, nu luptau iarna și vor fi luați prin surprindere¹⁰³.

O primă bătălie s-a dat la 3 noiembrie 1443, pe câmpia din apropierea localității Niș, victoria revenind lui Iancu de Hunedoara¹⁰⁴. Oastea otomană era comandată de *beğlerbeğ*-ul Rumeliei, Kasim pașa; Sinan de la Vidin; Turahan *beğ* de la Golubaț; Umur *beğ* de la Sofia; precum și de Balaban *beğ* din Germiyanul Anatoliei¹⁰⁵.

La vestea căderii orașului Niș, pașa Isak a dispus deplasarea forțelor pe trei coloane, din care două pe Valea Nișavei, sub comanda sa, iar una pe Valea Moravei, sub conducerea pașei Turahan, cu intenția de a ataca oastea creștină

⁹⁷ *Ibidem*.

⁹⁸ Ioan Aurel Pop, *Românii și România. O scurtă istorie*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1998, p. 76.

⁹⁹ Ilie Minea, *op. cit.*, p. 161-194.

¹⁰⁰ *The Cambridge History of the Byzantine Empire, c. 500-1492*, edited by Jonathan Shepard, Cambridge, New York, Melbourne, Madrid, Cape Town, Singapore, São Paulo, Delhi, Cambridge University Press, 2008, p. 862.

¹⁰¹ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, p. 90.

¹⁰² *Ibidem*, p. 90-91.

¹⁰³ *100 de mari bătălii din istoria României*, în Petre Otu (coord.), București, Editura Orizonturi, 2009, p. 74.

¹⁰⁴ Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *op. cit.*, p. 62.

¹⁰⁵ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, p. 91.

prin surprindere din mai multe direcții¹⁰⁶. Cele trei detașamente turcești au fost însă învinse de oastea maghiară¹⁰⁷.

În apropiere de Sofia, la 6 noiembrie 1443, s-a desfășurat o nouă bătălie, armata creștină reușind să învingă un corp de oaste otoman de 40 000 de luptători¹⁰⁸.

În timp ce oastea creștină înainta către est de-a lungul vechiului drum roman spre Philipopolis și Adrianopol, condițiile au devenit grele, iarna instalându-se în trecătorile care duceau spre Munții Balcani, astfel încât aceasta nu a reușit să traverseze trecătoarea Zlatița (12 decembrie 1443), bine apărată de armata lui Murad al II-lea¹⁰⁹. Referindu-se la această confruntare militară, cronicarul Orudj bin Adil a menționat: „Pe când sultanul Murad era în doliu [murise fiul său, Alaeddin], au venit oameni și i-au spus că «despotul Laz-oglu [Gheorghe Branković] a trimis știre craiului unguresc, care, la rândul său, a dat oaste puternică blestematului de Iancu <de Hunedoara> și acesta a adus cu el și carele cu tunuri». Laz-oglu, la rândul său, mergând în fața lui, au venit cu oaste mare la trecătoarea Zlatița (*Izladî*). Sultanul Murad-han, la rândul său, a trimis pe beilerbeiul de Rumelia, Kasâm-pașa, împreună cu oastea rumeliotă și pe Turhan-bei împreună cu acângiții din Rumelia. Kasâm-pașa, întâlnindu-se cu necredincioșii lângă trecătoarea *Izladî*, s-a războit cu ei. În cele din urmă, înțelegându-se cu acângiții, el le-a spus: «Aceștia sunt ghiauri de margine, împrăștiați-i pe aceștia și apoi duceți-vă și arăți-vă ciftlicurile!». Când s-a dat această învoire, *acângiții* și *tavgii*, auzind asemenea știre, nu s-au dus <la luptă>. Kasâm-pașa a rămas singur. În timpul luptei mulți bei au suferit pierderi, iar Mahmud Celebi, fratele lui Halili-pașa, a căzut în prinsoare și Kasâm-pașa a fost înfrânt. S-a dat de știre sultanului Murad-han. Sultanul Murad-han, ieșind din Adrianopol cu oastea rumeliotă, cu azapi și cu ieniceri și cu oastea de Poartă (*kapu halkî*) într-o iarnă geroasă și întâlnind oastea necredincioasă în trecătoarea *Izladî*, s-a războit cu ea. Silindu-i pe necredincioși să se întoarcă din trecătoare, aceștia au fugit. Atunci Turhan-bei s-a înțeles cu Laz-oglu [Gheorghe Branković] și acesta, luând oastea ungurească, a plecat de acolo cu bine”¹¹⁰.

Michael Beheim a afirmat că, în preajma Crăciunului, creștinii au suferit din cauza primelor zăpezi și geruri din Balcani, fiind victime ale bolilor, în

¹⁰⁶ Florian Petrescu, *Oameni de seamă din istoria românilor*, vol. 2, ediția a II-a, București, Editura Verus, 2008, p. 31.

¹⁰⁷ *Ibidem*, p. 31-32.

¹⁰⁸ Sergiu Columbeanu, Radu Valentin, *op. cit.*, p. 64.

¹⁰⁹ Radu Florescu, *Campaniile în Bulgaria între anii 1443 și 1462 ale lui Vlad al II-lea Dracul și Vlad al III-lea Dracul*, în Kurt Treptow (coord.), *Vlad Țepeș. Studii*, Iași, Tipografia Moldova, 2002, p. 164.

¹¹⁰ Orudj bin Adil, *op. cit.*, în loc. cit., p. 54-55.

timp ce proviziile lor au început să scadă¹¹¹. În aceste condiții, oastea creștină a fost nevoită să se retragă spre granița sârbă pe un alt drum din cauza lipsei de hrană¹¹². Muriseră atât de mulți cai, încât vreo cincizeci de căruțe au trebuit să fie arse pentru ca oștenii să se poată încălzi¹¹³. În acest context, după cum a relatat M. Beheim, „sârbii s-au întors în Serbia; valahii, în Țara Românească”¹¹⁴.

Într-o vreme în care războaiele duse de feudali durau o lună-două, acțiunea din anul 1443 a fost denumită, încă de atunci, „Campania cea lungă”; aceasta, deși nu s-a încheiat cu alungarea turcilor din Europa, a reprezentat, totuși, un succes pentru creștini¹¹⁵.

Elementele de ordin militar care s-au evidențiat în concepția strategică a lui Iancu de Hunedoara în cadrul campaniei din 1443 au fost: elaborarea unui plan de acțiune ofensivă pentru o durată neobișnuit de lungă și pe un spațiu întins, în teritoriul controlat de inamic; inversarea regulilor tradiționale de alegere a anotimpului campaniei, preferându-se perioada de toamnă și iarnă, pe considerentul că oastea otomană era mai puțin obișnuită și mai slab echipată pentru lupta în anotimpul rece; angajarea în oastea lui Iancu a unui număr relativ mare de mercenari, ceea ce semnifică faptul că atât scopurile strategice complexe, cât și perfecționarea rapidă a procedeelelor tactice, a armamentului și echipamentului auxiliar impuneau recurgerea la elemente militare de profesie, mai îndelung și mai sistematic instruite și mai susceptibile de a fi puse sub o comandă unică; adoptarea, pentru prima dată de către Iancu, a modelului husit al transportului infanteriei cu ajutorul căruțelor, care, la nevoie, puteau fi utilizate pentru alcătuirea unei întărituri circulare, a unei tabere întărite, capabile să reziste șarjelor de cavalerie¹¹⁶.

Iată ce a consemnat turcologul N. Vatin referitor la „Campania cea lungă”: „Tânărul Ladislau, regele Poloniei și al Ungariei, îl însărcină pe Iancu de Hunedoara să organizeze ceea ce s-a numit «lunga campanie» (1443-1444).

Acțiunea a fost începută atunci când Murâd era ocupat în Karaman. Poate în urma unui acord cu ungurii și cu Bizanțul, Ibrâhîm atacase. Murâd al II-lea și fiul său vârstnic, Alâeddîn, guvernator al Amasyei, au pornit în

¹¹¹ Constantin I. Karadja, *Poema lui Michel Beheim despre Cruciadele împotriva turcilor din anii 1443 și 1444*, publicată după manuscrisele Pal. Germ. 334 și 312 din Biblioteca Universității de la Heidelberg, Vălenii de Munte, Așezământul Tipografic „Datina Românească”, 1936.

¹¹² Radu Florescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 164.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ Lucian Constantin Palade, *Țara Românească și marile puteri vecine în veacul al XV-lea*, ediția a II-a, p. 98.

¹¹⁶ *Istoria militară a poporului român*, vol. II: *Epoca de glorie a oastei celei mari. A doua jumătate a secolului al XIV-lea – prima jumătate a secolului al XVI-lea*, București, Editura Militară, 1986, p. 231.

întâmpinarea sa și au pustiit regiunea. Însă situația din Europa l-a determinat pe sultan să încheie un acord cu vechiul său rival. Iancu de Hunedoara, contând pe împrăștierea timarioșilor în întregul imperiu pe timpul iernii, trecuse Dunărea pe 1 octombrie 1443. Însoțit de regele Ladislau și de despotul Gheorghe Branković, i s-a alăturat și Vlad Dracul al Țării Românești. Având pregătite muniții și provizii din belșug, Iancu de Hunedoara înainta către Adrianopole, luând în stăpânire Niș, apoi Sofia. Însă, pe măsură ce timpul trecea și inamicul se apropia de centrele vitale ale imperiului, otomanii redeveneau stăpâni pe situație. Intemperniile, lipsa aprovizionării și defileele ce separă Sofia de Adrianopole i-au ajutat să îi respingă, cu dificultate, pe unguri. Aceștia s-au retras la sfârșitul lui decembrie, bătănd încă, din când în când, trupele otomane (ianuarie 1444). Combatanții erau înapoi la Buda pe 2 februarie 1444, triumfători¹¹⁷.

Contribuția românească la lunga campanie din 1443 este, de obicei, în totalitate trecută sub tăcere. În sprijinul acestei idei, menționez faptul că, contingentul lui Mircea, fiul cel mare al lui Vlad Dracul, nu a reprezentat singura formațiune românească care a luptat alături de creștini; români din Maramureș, Banat, Hațeg au luptat sub diverse drapele în cadrul oastei creștine care, potrivit opiniei soldatului saxon Hans Magest, număra 14 000 de oșteni¹¹⁸.

În anul 1444, ca urmare a victoriilor repurtate de creștini în „Campania cea lungă”, se crease în Sud-Estul Europei o situație strategică și politică deosebit de favorabilă pentru forțele creștine, situație care, pentru a se putea concretiza într-o eventuală înfrângere hotărâtoare a turcilor, avea nevoie de o perioadă de consolidare pe care numai încheierea unei păci cu sultanul o putea oferi¹¹⁹. Conștient de acest lucru, voievodul Transilvaniei l-a determinat pe regele Ungariei, Vladislav I, să accepte propunerile avansate de turci, astfel încât, la 12 iunie 1444, s-a încheiat la Adrianopol un tratat de pace pe zece ani¹²⁰, tratat avantajos pentru creștini, care va fi ratificat de regele maghiar în luna iulie la Seghedin¹²¹. Potrivit tratatului, sultanul se obliga să elibereze toți prizonierii de război, să plătească o despăgubire de război, să evacueze cetățile din Albania și Serbia, aceasta din urmă redevenind autonomă¹²².

Un martor al acestor evenimente, Ciriaco d'Ancona¹²³, descriind

¹¹⁷ Nicolas Vatin, *Ascensiunea otomanilor (1362-1451)*, în Robert Mantran (coord.), *Istoria Imperiului Otoman*, București, Editura Bic All, 2001, p. 66.

¹¹⁸ Radu Florescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 164.

¹¹⁹ Ileana Căzan, Eugen Denize, *op. cit.*, p. 20.

¹²⁰ Nicolas Vatin, *op. cit.*, în loc. cit., p. 66.

¹²¹ David Angyal, *Le traité de paix de Szeged avec les Turcs (1444)*, în „Revue de Hongrie”, an IV, 1911, nr. 3, p. 255-268 și nr. 4, p. 374-392.

¹²² Claudiu Neagoe, *op. cit.*, vol. II, p. 86.

¹²³ Vezi, pe larg, la Francisc Pall, *Ciriaco d'Ancona e la Crociata contro i Turchi*, în „Bulletin Historique de l'Académie Roumaine”, XX, Vălenii de Munte: Tipografia „Datina Românească”,

negocierile care au dus la pacea de la Seghedin, a afirmat că delegația sârbo-ungară a făcut cunoscute condițiile puse de domnul Țării Românești, Vlad Dracul, pentru a face pace cu sultanul: plățirea tributului anual și a altor obligații tradiționale, dar nu și obișnuita vizită anuală la Adrianopol¹²⁴. Turcii au acceptat aceste condiții, dar au cerut ca cel puțin unul din fiii domnului muntean să fie trimis ca ostatic la Adrianopol¹²⁵.

Vlad Dracul și-a îndeplinit cu conștiinciozitate obligațiile, însă, nedorind să-l sacrifice pe fiul lui cel mare, Mircea, i-a trimis sultanului Murad al II-lea doi ostatici în loc de unul: Vlad, viitorul Dracula, și Radu, în vârstă de paisprezece sau cincisprezece ani, respectiv de cinci sau șase ani¹²⁶. Important este felul în care ostaticii au fost tratați de către turci, atât Radu, cât și Vlad fiind expuși unor mari pericole. De fapt, tatăl lor, Vlad Dracul, era convins că fiii săi fuseseră uciși, edificatoare, în acest sens, fiind scrisoarea trimisă guvernatorului Brașovului în vara anului 1445: „Vă rog să înțelegeți de ce mi-am lăsat copiii pentru a fi măcelăriți, de dragul păcii creștine și pentru a mă supune, eu și țara mea, regelui (Ungariei)”¹²⁷.

Totuși, cei doi prințișori nu au fost executați și nici nu li s-au luat vederile, așa cum avea să se întâmple cu fiii despotului sârb, Gheorghe Branković¹²⁸. Nu se cunosc cauzele care au stat la baza acestei atitudini generoase a sultanului, dar se presupune că Murad al II-lea a preferat să-i țină pe băieți ca garanție a neutralității lui Vlad Dracul¹²⁹.

Potrivit tratatului de la Adrianopol, Țara Românească continua să rămână vasală a Imperiului Otoman, dar putea întreține și legături cu Ungaria: „[...] acel Vlad <Dracul> voievodul să-mi dea <Murad al II-lea>, în primul rând, tributul obișnuit, iar în toate serviciile noastre să fie din nou <obligat> după cum era obligat mai înainte, afară de cazul că nu trebuie să vină în persoană la curtea noastră. De aceea, suntem mulțumiți de dragostea excelenței voastre <Vladislav I al Ungariei>, și anume că Vlad voievodul să dea tributul și chiar toate cele, de care era obligat în treburile noastre, să le facă din nou, și suntem mulțumiți că el însuși nu vine la curtea noastră, numai să ne trimită un ostatic,

1937, p. 9-69.

¹²⁴ Matei Cazacu, *Domnia lui Dracula în anul 1448*, în Kurt Treptow (coord.), *Vlad Țepeș. Studii*, p. 88, n. 2.

¹²⁵ Francisc Pall, *Autour de la croisade de Varna: la question de la paix de Szeged et de sa rupture (1444)*, în „Bulletin de la Section Historique de l'Académie Roumaine”, vol. XXII, 1941, nr. 2, p. 144-158.

¹²⁶ Matei Cazacu, *Dracula*, p. 76.

¹²⁷ Ioan Bogdan, *Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în sec. XV și XVI*, vol. I (1413-1508), București, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, 1905, doc. LIV, p. 78-79.

¹²⁸ Matei Cazacu, *Domnia lui Dracula în anul 1448*, p. 81.

¹²⁹ *Ibidem*.

iar în cazul că ai noștri ar fugi în locurile lui, să nu fie trimiși <înapoi>, chiar și noi să facem astfel, dacă dintre aceia ar fugi aici”¹³⁰.

Iată cum a descris G. Ostrogorsky împrejurările care au determinat încheierea păcii de la Seghedin: „Greutăți adevărate i-au venit puterii otomane din altă parte. Ca și pe vremea lui Baiazid, progresele turcilor în Peninsula Balcanică angajară și de data aceasta Ungaria în război. Eroicul voievod al Transilvaniei, Ioan Corvin-Hunyadi, câștigă asupra turcilor în Serbia și în Valahia, strălucite victorii ce stârniră pretutindeni entuziasmul și treziră noi speranțe. Papa chemă popoarele creștine la cruciadă și, în curând, s-a adunat în sudul Ungariei o armată pestriță de vreo 30 000 de oameni, comandată de regele Vladislav III – tânărul Jagelon care reunea pe capul său coroanele Poloniei și Ungariei –, de Hunyadi și de despotul sârb, Gheorghe Brancovici, pe care turcii îl alungaseră din țara sa.

La începutul lui octombrie 1443, pe când Murad II lupta în Asia Mică împotriva emirului din Caramania, armata cruciaților trecu Dunărea la Semendria (*Smederevo*). Ea traversă în marș forțat provinciile sârbești, unde Hunyadi, care comanda avangarda, câștigă în amonte de Niș o nouă victorie zdrobitoare asupra forțelor guvernatorului turc al Rumeliei. Ea invadează Bulgaria fără a întâmpina rezistență, puse mâna pe Sofia și de acolo porni asupra Traciei. Dar rezistența turcească se făcu atunci mai puternică, iar rigorile iernii constrânseră armata creștină să se replieze. În retragere, ea administrează o nouă și gravă înfrângere osmanlăilor în trecătorile de la Kunovița, la sud-est de Niș, în primele zile ale anului 1444.

Soarta părea că se schimbă. Otomanii până atunci mereu victorioși, se vedeau reduși la defensivă din mai multe părți deodată. În Albania, unde revolta clocea de ani de zile, viteazul Skanderbeg (Gheorghe Castriota) se răsculă și, sub comanda sa, mișcarea de eliberare luă proporții considerabile. Timp de douăzeci și cinci de ani (1443-1468) «căpitanul Albaniei» susținu contra forțelor superioare ale turcilor o luptă eroică ce stârni în creștinătate o admirație entuziastă. [...]

În fața acestei evoluții a situației, Murad II căută un compromis cu adversarii săi. În iunie el primi la Adrianopole pe reprezentanții regelui Vladislav, ai lui Gheorghe Brancovici și Ioan Hunyadi, cu care semnă un armistițiu pe zece ani. Despotul sârb își redobânda teritoriul, în vreme ce dependența Valahiei față de sultan devenea mai ușoară. Sultanul, care se retrase în Asia Mică după ce jurase pe acordurile intervenite, își trimise plenipotențiarul în Ungaria pentru ratificarea acordului de către regele Vladislav. La sfârșitul lui iulie acesta semnă și jură, la rândul său, pe tratat, la Szegedin. Acordul implica în mod incontestabil o limitare importantă a puterii

¹³⁰ D.R.H., D., I, doc. 273, p. 378.

turcești în Balcani și asigura creștinilor un răgaz de zece ani”¹³¹.

Dar nu toți cei interesați de lupta antiotomană vedeau lucrurile la fel de clar ca voievodul Transilvaniei. Pe mulți, victoriile rapide ale acestuia i-au făcut să creadă că organizarea unei noi expediții ar fi suficientă pentru a-i alunga pe turci din Europa, printre aceștia aflându-se marea nobilime maghiară; cardinalul Giuliano Cesarini de Sant Angelo; Alfons al V-lea de Aragon, ducele Burgundiei; precum și Veneția¹³². În ceea ce privește atitudinea acesteia din urmă, semnificativ este faptul că, dacă în 1443 ea considera necesare între 16 și 20 de galere pentru a tăia strâmtoarele, în martie 1444, sub efectul victoriilor lui Iancu de Hunedoara, credea că doar 14 ar fi fost suficiente¹³³. Se trecuse, prin urmare, de la o extremă la alta, de la o prudență plină de suspiciuni la un entuziasm exagerat, ambele atitudini fiind dăunătoare luptei antiotomane.

Flota promisă de Senat, alcătuită din 24 de nave papale, burgunde și venețiene, a sosit la Constantinopol în august 1444, cu scopul de a bloca strâmtoarele și a opri, pe această cale, încercarea sultanului de a-și trece grosul armatei din Asia Mică în Europa¹³⁴.

Iancu de Hunedoara, cu bogata sa experiență politică și militară, era conștient de faptul că organizarea unei campanii antiotomane în toamna anului 1444 ar fi comportat riscuri foarte mari: „În primul rând, erau dificultățile create de anotimpul înaintat care-l obligaseră să oprească și «campania cea lungă» și, prin urmare, el nu ar fi putut ajunge la Constantinopol în același an. În al doilea rând, marea nobilime maghiară, care dorise foarte mult organizarea unei asemenea expediții, era prea puțin dispusă să și participe la ea. În fine, în al treilea rând, el știa că putea să conteze prea puțin pe promisiunile de ajutor din partea statelor creștine, că erau state creștine, ca Polonia și Serbia, care nu ar fi sprijinit sub nicio formă o cruciadă antiotomană, iar altele, ca Genova, temându-se de pătrunderea venețienilor în Marea Neagră, ar fi făcut tot posibilul pentru ca expediția să se încheie cu un eșec”¹³⁵.

Supus diferitelor influențe și presiuni și tentat să dea frâu liber imboldurilor sale cavalești, regele Vladislav I a ascultat sfaturile celor care-l îndemneau să rupă pacea și să-i atace pe turci, printre aceștia numărându-se

¹³¹ G. Ostrogorsky, *Histoire de l'État byzantine*, trad. fr. de J. Gouillard, Paris, 1969, p. 586-587, apud Dan Zamfirescu, *Mircea cel Mare – factor hotărâtor în configurarea politico-istorică a Sud-Estului European*, în vol. *Mircea cel Mare. Scutul Europei*, București, Editura Roza Vânturilor, 2009, p. 153-154.

¹³² Eugen Denize, *Românii între leu și semilună. Relațiile turco-venețiene și influența lor asupra spațiului românesc (sec. XV-XVI)*, Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2003, p. 51.

¹³³ *Ibidem*, p. 51-52.

¹³⁴ Ileana Căzan, Eugen Denize, *op. cit.*, p. 22.

¹³⁵ Eugen Denize, *op. cit.*, p. 53-54.

ambasadorul venețian, Reguardati, și legatul papal, Cesarini¹³⁶.

Un aspect important a fost reprezentat de faptul că Dieta maghiară nu a aprobat expediția din 1444 și astfel regele nu a putut conta pe forțele țării, ci numai pe ale sale proprii și ale principalilor săi sprijinitori¹³⁷.

La 4 august 1444, regele Vladislav I a lansat un manifest în care își exprima hotărârea de a porni în campanie împotriva turcilor la 1 septembrie¹³⁸.

În aceste condiții, datorită nerespectării păcii de către creștini, cei doi ostatici princiari, Vlad și Radu, au fost duși, din porunca sultanului Murad al II-lea, în fortăreața Egrigöz, din vilaietul Ghermian [provincie din Anatolia]¹³⁹.

Ruperea tratatului a fost o mare greșeală, date fiind clauzele lui favorabile, ca și slăbirea alianței politice antiotomane prin ieșirea Serbiei din luptă, datorită păcii pe care o semnase, în mod separat cu turcii, la 15 august 1444¹⁴⁰.

În luna august 1444, sultanul Murad al II-lea a abdicat, motivarea acestui gest insolit fiind reprezentată de deprimarea sa în urma morții fiului său cel mare, Alâüddin, la Amasya, unde era *sangeakbei*, precum și de mâhnirea prilejuită de înfrângerile suferite de oastea otomană în ultima vreme, coroborate cu caracterul său nerăzboinic, contemplativ și înclinat spre misticism¹⁴¹. Lăsându-l padișah pe fiul său, Mehmed, în vârstă de 12 sau 13 ani, care era *sangeakbei* de Manisa, s-a retras la Brussa, aceasta fiind prima abdicare a unui sultan otoman¹⁴².

Vlad Dracul era hotărât să respecte jurământul depus în fața sultanului de a nu-l ataca, pentru că era în joc viața fiilor săi. Când oastea cruciaților a trecut Dunărea la Turnu-Severin, în ultimele zile ale lunii septembrie 1444 și s-a oprit la Nicopole, domnul Țării Românești s-a înfățișat regelui Vladislav I și i-a explicat punctul său de vedere și nevoia de pace a țării sale¹⁴³. Cu toate acestea, fiind devotat cauzei creștine, a pus la dispoziția regelui un corp de oaste de 7000 de oșteni, sub comanda fiului său, Mircea¹⁴⁴, în cadrul campaniei încheiată tragic pentru creștini prin lupta de la Varna (10 noiembrie 1444)¹⁴⁵.

La vestea trecerii Dunării de către oastea creștină, marele-vizir, Candarli

¹³⁶ *Ibidem*, p. 54.

¹³⁷ Ileana Căzan, Eugen Denize, *op. cit.*, p. 24.

¹³⁸ Francisc Pall, *Autour de la croisade de Varna: la question de la paix de Szeged et de sa rupture (1444)*, p. 144-158.

¹³⁹ Așik-pașa-zade, *op. cit.*, în loc. cit., p. 88.

¹⁴⁰ Camil Mureșanu, Ioan Aurel Pop, *op. cit.*, în loc. cit., p. 374.

¹⁴¹ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, p. 92.

¹⁴² *Ibidem*.

¹⁴³ Matei Cazacu, *Dracula*, p. 77.

¹⁴⁴ Constantin I. Karadja, *op. cit.*, p. 10, p. 28 și versul 329.

¹⁴⁵ Vezi, pe larg, la Bistra Cvetkova, *Pametna bitka na narodite* (Bătălia memorabilă a popoarelor), Varna, 1969, p. 189-267.

Halil pașa, considerând un impediment vârsta fragedă și neexperimentată a sultanului Mehmed al II-lea, a trimis, în numele divanului, o delegație la Murad al II-lea, prin care îl invita să preia comanda oștirii¹⁴⁶. În aceste condiții, Murad al II-lea a trecut cu oastea Anatoliei, de 40 000 de oameni, pe la cetatea lui Yileirim, peste Bosfor, cu ajutorul vaselor genovezilor și a ajuns la Adrianopol, unde i-a lăsat pe marele-vizir, Halil pașa, și pe fiul său, Mehmed al II-lea, ajungând, în curând, la Varna¹⁴⁷. Forțele armate otomane sosite la Varna au ocupat înălțimile ce dominau orașul și au tăiat comunicațiile armatei ungare pe uscat¹⁴⁸.

La Vidin au fost făcute planurile de luptă și strategie ale campaniei, oastea creștină fiind împărțită în 12 contingente¹⁴⁹.

Speranțele erau atât de optimiste, încât la 24 octombrie, creștinii i-au somat pe conducătorii turci de la Sumla, Mastrovăț, Petreț, Varna, Cavarua și Galata să se predea; de la Sumla au trimis un detașament la Târnova, pe râul Iantra și au ocupat fortărețele de la Tas Hissar și Pravadi¹⁵⁰.

Bun cunoscător al puterii turcilor, Vlad Dracul și-a dat seama că forțele creștine plecate la luptă erau insuficiente pentru a obține victoria și, în consecință, l-a sfătuit pe regele Ungariei, Vladislav I, să renunțe la campania preconizată, motivându-i că sultanul, chiar și atunci când pleacă doar la vânătoare, este înconjurat de mai mulți ostași decât cei adunați atunci în tabăra creștină¹⁵¹. Desfășurarea ostilităților a dovedit pe deplin justetea aprecierilor sale.

Contingentul românesc s-a luptat cu vitejie în acea zi nefastă de 10 noiembrie 1444. Mircea, care avea cel mult șaisprezece ani, a fost însoțit de un preceptor cu experiență, ce participase la bătălia de la Nicopole din 1396 și care cunoștea felul de a lupta al turcilor¹⁵². În timpul desfășurării bătăliei, sultanul i-ar fi trimis lui Mircea un mesaj în care îl anunța că-i va ucide frații dacă nu încetează lupta, ceea ce ar fi determinat retragerea românilor¹⁵³.

Flancul drept al armatei turcești era sub comanda *beğlerbeğ*-ului Anatoliei, Karaca pașa, flancul stâng sub a *beğlerbeğ*-ului Rumeliei, Hadim

¹⁴⁶ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, p. 93.

¹⁴⁷ *Ibidem*.

¹⁴⁸ Florian Petrescu, *op. cit.*, p. 34.

¹⁴⁹ Radu Florescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 166.

¹⁵⁰ *Ibidem*, p. 167.

¹⁵¹ Lucian Constantin Palade, *Țara Românească și marile puteri vecine în veacul al XV-lea*, ediția a II-a, p. 108.

¹⁵² Matei Cazacu, *Dracula*, p. 79.

¹⁵³ Constantin I. Karadja, *op. cit.* p. 41, versurile 734-740; vezi și la Petre P. Panaitescu, Nicolae Stoicescu, *La participation des roumains à la bataille de Varna (1444)*, în „Revue Roumaine d'Histoire”, tome IV, 1965, no. 2, p. 221-231, cu critica surselor care menționează o „trădare” munteană pe câmpul de luptă.

Șehabeddin pașa – cel învins pe Ialomița de Iancu de Hunedoara – iar în centru, în mijlocul ienicerilor, se afla sultanul Murad al II-lea¹⁵⁴. În fața centrului, în vârful unei sulii era expus textul tratatului de la Seghedin¹⁵⁵.

Iată ce a consemnat cronicarul J. de Wavrin cu privire la desfășurarea bătăliei de la Varna: „Bătălia s-a desfășurat în chipul următor: Caragea-*beg*, conducea la vreo treizeci de mii de călăreți; acest Caragea-*beg*, când ajunsese pe culmea muntelui și văzu cât era de mică armata Regelui Ungariei el o prețui foarte puțin și izbind din pinteni, strigă Turcilor ca să-l urmeze cu toții. Dar ei scoborând, au venit de s-au îngrămădit pe acel drum ce venea la vale, apropiindu-se ca o apă de baricadă; toți Sarazinii veneau după comandantul lor într-o mare îngrămădeală, fiecare dorind să fie întâiul.

Însă Ion Huniade – voievodul – se aținea la gura drumului din jos și înarmat cu o lance mare, îl răsturnă de pe cal pe Caragea-*beg*, ca și pe toți cei din primele rânduri. Iar Turcii au găsit că e atât de dură această izbire, încât au încercat să întoarcă dosul și să fugă. Dar aceia dintre ei care veneau din urmă, îi împingeau cu o mare înverșunare împotriva Ungurilor, care-i ucideau cu lungile lor spade și cu niște cuțite mari. Și atunci, voievodul Ungariei [Ion Corvinul] care observă numaidecât poziția nenorocită a Turcilor, trimise pe unii dintre oamenii săi de cealaltă parte a trecătoarei, dincolo de munte, unde au început să-i ucidă pe turci în mare învălmășeală. Căci între aceștia nu mai era niciun fel de rânduială, din pricină că cei ce apucase a se îngrămădi pe drumul cel mare în jos voiau să se reîntoarcă, iar cei din urmă voiau să meargă înainte; și astfel au ajuns să se bată între dânșii. Grație acestei împrejurări, Ungurii puteau să-i omoare în toată voia și cu mai mare înlesnire.

[...] Bătălia aceasta dură mai mult de două ceasuri, în care timp mulți turci au fost prinși sau uciși. Iar Regele Ungariei întrebă pe prizonieri dacă și dușmanul său, Marele Turc, nu era cumva și el ucis sau prins; aceștia i-au răspuns că nu și l-au arătat cum stătea pe munte între Ienicerii săi.

Atunci, atât Regele cât și Cardinalul au ajuns la concluzia ca să meargă să-l combată [pe Sultan], acolo pe munte. Însă, după ce veni Voievodul [Ion Corvinul] și după ce el expuse Regelui chipul cum îi înfrânsese pe Turci din mila lui Dumnezeu, voievodul îl sfătui să nu meargă să-l atace pe Turc pe munte, zicând:

«Sire, bătălia e câștigată astăzi de noi; nu vă lăsați ispitit de a pune acest rezultat în cumpăna întâmplării de a merge să combateți acei arcași în munte deoarece ei vă vor ucide caii și vă vor face să vă pierdeți oamenii».

Însă un mare număr de cavaleri, de scutieri și de alți oameni de bine atât din Polonia, cât și din Ungaria, i-au spus: «Sire, voievodul și-a sfârșit cu bine bătălia sa, a cărui onoare o are, această a doua bătălie trebuie să fie a noastră».

¹⁵⁴ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, p. 93.

¹⁵⁵ Avraam Vaporidi, *Istoria sultanilor Imperiului Otoman*, București, 1899, p. 41.

Și atunci, voievodul spuse Regelui și Cardinalului:

«Domnilor, nu pierdeți ceea ce ați câștigat; căci Turcul, care e în munte, nu poate să vă mai facă rău; iar dacă va veni să se lupte aci, va face acest lucru numai în avantajul vostru. Rămâneți aci în bună rânduială: mâine trebuie ca el ori să fugă, ori să vină să vi se închine. Cea mai mare parte din oamenii voștri care au luptat sunt oboșiți, și-au pierdut din lănci și săgeți. Apoi, noaptea se apropie, soarele a apus: din această pricină veți avea un foarte mare dezavantaj în faptul de a lupta sau de a năvăli în toiul nopții peste aceia ce vă așteaptă odihniți și în bună rânduială. Căci aceștia, văzând că voi vă urcați pe munte, numai spre folosul lor, cum sunt și odihniți se vor apăra cu mare curaj. Pentru numele lui Dumnezeu, nu vă puneți în necesitatea de a pierde ce s-a câștigat căci partea cea mai puternică a întregii armate a dușmanilor este înfrântă».

La aceste cuvinte, unii cavaleri din Ungaria au zis: «Ei bine, tocmai pentru că cea mai mare parte a puterii Turcilor e înfrântă, să atacăm ce a mai rămas dintr-înșă și să ne continuăm victoria ...».

La acest sfat [nu la acel al Voievodului Valah, ci la acela al cavalerilor din Ungaria] s-au raliat în cele din urmă și Regele și Cardinalul, care au dat comanda ca toți oamenii să-i urmeze [la asaltul împotriva Ienicerilor de pe munte]. Și atunci, numitul cardinal, ... strigă cu voce tare că-i va excomunica pe toți cei ce vor refuza să-l întovărășească pe Rege la bătălie, dând, în același timp, ordin ca să se pornească cu crucea înaintea lui. Apoi, Regele împreună cu întreaga sa oaste au început să urce pantele muntelui, cu mare curaj și îndrăzneală, năvălind asupra Turcului care stătea înconjurat de ieniceri ca într-un mare careu. Atunci, Ungurii și Polonii au început să se târască întocmai ca tigrii, izbind cu putere pe acei ce alcătuiău frontul zisului careu; aceștia din urmă [adică Ienicerii] s-au apărat și ei cu vitejie, ucigând și răsturnând pe mai mulți creștini împreună cu caii lor.

Dar Regele și Ungurii săi au pătruns atât de departe în rândurile vrăjmașilor încât începuse să circule zvonul că [Vladislav] a ajuns chiar să se lupte corp la corp cu Marele Turc, astfel că un ienicer putu să-i taie calului său un picior. Din această pricină [Vladislav] căzu și el jos și se alese cu capul tăiat. Neținând seama însă de acest inconvenient, Ungurii și Polonii au combătut atât de viguros până s-a făcut întuneric de tot, încât nu mai știai căreia din cele două părți să-i atribui victoria. Căci și unii și alții fugeau, fiecare crezând că el este învins și se adunau aici o sută, dincolo două sute, aici treizeci, dincolo patruzeci. Însă unii Unguri au susținut mereu că Regele și Cardinalul au scăpat din bătălie; mai mulți din oamenii lor s-au strâns la un loc și au ajuns la concluzia că toți cei adunați astfel să se reîntoarcă la Dunăre iar de acolo în țara lor. Iar această concluzie luată, fiecare, atât Unguri, cât și

Poloni, au început să înainteze în direcția propusă”¹⁵⁶.

Referindu-se la confruntarea militară de la Varna, istoricul Gheorghe I. Brătianu a menționat: „Planul, reluându-l pe acela al cruciadei din 1396, pare să fi avut în vedere realizarea joncțiunii cu flota care trebuia să traverseze Strâmtoarele, ca să pornească apoi atacul asupra Constantinopolului, pentru a scăpa orașul de amenințarea otomană: aceasta explică mersul armatei creștine prin Dobrogea de Sud și Bulgaria de Nord-Est, pentru a pune stăpânire pe portul Varna de la Marea Neagră, unde trebuia să se afle escadra echipată de puterile occidentale. Dar vasele creștine, derutate de vestea păcii de la Szeged, nu au sosit la întâlnire; între timp, sultanul, adunând în grabă toate trupele disponibile, traversa Balcanii și venea să-și stabilească tabăra sub zidurile Varnei, în fața cruciaților. Bătălia, dată la 10 noiembrie, a constituit o repetare a zilei de la Nicopole; disciplina ienicerilor și superioritatea numerică a turcilor au fost mai puternice decât calmul regelui Vladislav, care a rămas pe câmpul de luptă; Iancu de Hunedoara și domnul Țării Românești au reușit să se retragă până la Dunăre”¹⁵⁷.

Cronicarul Jan Dlugosz a considerat că lupta s-ar fi putut relua și turcii ar fi putut fi învinși, dacă regele Vladislav I nu s-ar fi aventurat prea mult în urmărirea adversarilor, consemnând, totodată, că Iancu de Hunedoara ar fi fost cauza deznodământului tragic „căci fugind, a atras după sine și pe ceilalți”¹⁵⁸.

A fost și o incompatibilitate de tactică militară și de mod de abordare a luptei: în vreme ce majoritatea creștinilor au utilizat stilul cavaleresc cu armuri grele și lipsit de mobilitate, turcii au mizat pe cavaleria ușoară mobilă și pe atacuri prin surprindere¹⁵⁹.

Lupta de la Varna a constituit ultima mare acțiune militară cruciată având drept scop alungarea turcilor din Europa¹⁶⁰.

Majoritatea izvoarelor a interpretat în mod tendențios rolul românilor la Varna. Astfel, Andreas de Palatio din Parma, în scrisoarea „*Litterae de clade Varnensi*”, i-a acuzat pe valahi că s-au împrăștiat în toate părțile și n-au luptat împotriva turcilor în mod eficient¹⁶¹.

Poetul grec, Zotikos din Varna (care a descris evenimentele „dintr-un ascunziș din pădure”, cu „frica în suflet”), a afirmat că oștenii români au stat

¹⁵⁶ *Cronica lui Wavrin*, în Nicolae Bogdan, *România în secolul al XV-lea*, București, Colecția Justinian, 1941, p. 132-136.

¹⁵⁷ Gheorghe I. Brătianu, *Marea Neagră. De la origini până la cucerirea otomană*, vol. II, ediție îngrijită de Victor Spinei, București, Editura Meridiane, 1988, p. 270.

¹⁵⁸ Ilie Minea, *Informațiile românești ale cronicii lui Ian Dlugosz*, Iași: Inst. de Arte Grafice Viața Românească, 1926, p. 35-36.

¹⁵⁹ Ioan Aurel Pop, *Istoria Transilvaniei medievale: de la etnogeneza românilor până la Mihai Viteazul*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 1997, p. 199.

¹⁶⁰ Șerban Papacostea, *op. cit.*, în loc. cit., p. 156.

¹⁶¹ *Apud* Radu Florescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 168.

pregătiți de luptă un timp îndelungat pentru a ajunge la bogățiile sultanului și, după ce au luat prada, au părăsit armata¹⁶².

S-au mai făcut multe alte afirmații neadevărate: că românii i-au jefuit pe cei care căzuseră în luptă, că au ucis cămilele turcești¹⁶³ pentru a pune mâna pe bogățiile pe care ele le cărau, că însuși legatul papal, Cesarini, a fost ucis de niște vâslași români pe când încerca să treacă Dunărea¹⁶⁴.

De fapt, dată fiind experiența sa în campaniile balcanice, Mircea, fiul lui Vlad Dracul, făcuse o recunoaștere a terenului împreună cu Iancu de Hunedoara în dimineața zilei de 10 noiembrie 1444, alertând armata regală că turcii erau pe punctul de a ataca în masă¹⁶⁵. Atunci, Mircea și-a asumat poziția de comandant al celui de-al VI-lea contingent de valahi în partea din dreapta, centru, în vreme ce rezervele erau conduse de regele Vladislav I¹⁶⁶. Ca atare, a încercat să mențină legătura cu Iancu de Hunedoara, reușind o splendidă contraofensivă de pe flancul drept al lui.

Totuși, când regele Vladislav I a luat hotărârea riscantă și nehibzuită de a-și folosi rezerva pentru o înaintare masivă împotriva corpului principal al forței turcești, ceea ce a dus la izolarea centrului, moartea regelui și căderea flancului drept al lui Iancu de Hunedoara, românii, asemeni altor contingente naționale, nu au mai putut lupta și, protejați de întuneric, s-au retras în ordine spre Dunăre, contribuind la înlesnirea fugii lui Iancu de Hunedoara; a lui Gregory de Sanoki; a arhiepiscopului de Lemberg și a lui Palatio, „decimatorul” papal, victoria turcilor fiind categorică¹⁶⁷.

Majoritatea contemporanilor, Thuroczy, Dlugosz, Chalcocondil și Bonfinius, a afirmat că Vlad Dracul, aflând de dezastrul de la Varna, a ordonat ca Iancu de Hunedoara să fie arestat. Acuzat de voievodul Transilvaniei că ar fi fost informator turc, domnul Țării Românești l-a făcut prizonier, dorind chiar să-l ucidă, și l-a eliberat doar în momentul în care cei din anturajul său au plătit o răscumpărare substanțială¹⁶⁸.

Iată, de pildă, ce a consemnat cronicarul Laonic Chalcocondil referitor la acest eveniment: „Ioan însă când a ajuns la Istru, armatele, după ce au trecut, i s-au împrăștiat; aici, cum mergea cu puțini oameni pe lângă sine, a fost prins de Draculea, domnul dacilor, care îi era vrăjmaș.

Și mai înainte, Ioan între peoni lucra împotriva lui pe lângă împăratul Ladislav, când plecau din Dacia, să treacă Istrul; și-i jefuia satele și-l vorbea de rău la împăratul peonilor, că ar ținea partea turcilor și a lui Amurat și le-ar face

¹⁶² Zoticos Paraspondylos, *Parisinus Coislinianus*, în *Fontes*, vol. IV, p. 393-415.

¹⁶³ Ilie Minea, *Informațiile românești ale cronicii lui Ian Dlugosz*, p. 35.

¹⁶⁴ Radu Florescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 169.

¹⁶⁵ *Ibidem*.

¹⁶⁶ *Ibidem*.

¹⁶⁷ *Ibidem*, p. 169-170.

¹⁶⁸ *Ibidem*, p. 170.

cunoscut orice s-ar întâmpla să facă de fiecare dată. Și l-a prins cu gândul să-l dea pierzării; mai apoi însă a lucrat cu bani și a izbutit să i se dea drumul.

Cum pleca din Dacia, a pus mâna pe el cu gândul să se răzbune și, închizându-l îl ținea sub pază. Peonii însă, cum au ajuns acasă, au aflat că Ioan a fost prins; și socoteau lucru mare și de nesuferit ca un bărbat peon și fiind într-o mare demnitate, să fie ținut prins de Draculea. Au trimis deci vorbă să dea drumul lui Ioan; iar de nu, îl vor trata ca pe un dușman, năvălind asupra lui cu toată oastea. Când i s-a dat astfel de știre din partea peonilor, teama l-a cuprins pentru situația lui, ca nu cumva peonii în legătură cu bărbatul să pună la cale vreo schimbare și, năvălind să-l scoată din domnie; și atunci i-a dat drumul, și omenindu-l, l-a trimis la peoni prin Brașov în Ardeal¹⁶⁹.

În toamna anului 1445, Vlad Dracul a cooperat cu flota burgundă care a venit pe Dunăre, obiectivul – iluzoriu – al acestei expediții fiind acela de a-i căuta pe regele Vladislav I și pe cardinalul Cesarini, despre care se spunea că ar mai fi încă în viață¹⁷⁰. Cei care au conceput strategia acestei campanii au proiectat cu claritate o operațiune amfibie; sub acoperirea flotei, forțele române și ungare urmau să fie transportate în barje, în timp ce cavaleria valahă, trebuia să urmărească flota de pe malul stâng, menținând legăturile cu galerele¹⁷¹.

Cele opt galere care au plecat să se întâlnească la Nicopole cu Iancu de Hunedoara și cu trupele ungurești erau comandate de Walerand de Wavrin, Regnault de Comfide și Jacot de Thoisy (căpitanul flotei ducelui Burgundiei, Filip cel Bun), precum și de cardinalul venețian, Francesco Condulmer¹⁷².

Mircea, fiul lui Vlad Dracul, se afla la comanda unui corp expediționar care mergea călare pe malul Dunării în urma celor opt galere și, când se vedea necesar, în monoxile, bărci scobite din trunchiuri de copac¹⁷³.

La sfârșitul lui octombrie 1445, campania s-a încheiat, la 2 noiembrie, galerele lui Wavrin ajungând în portul Constantinopolului¹⁷⁴.

Rezultatele cele mai importante ale acțiunii întreprinse au fost: consolidarea legăturilor de alianță și colaborare militară dintre Transilvania și Țara Românească, precum și recucerirea cetății Giurgiu în folosul domnului

¹⁶⁹ Laonic Chalcocondil, *Expuneri istorice*, ediția Vasile Grecu, București, Editura Academiei, 1958, p. 199.

¹⁷⁰ Jean de Wavrin, *La campagne des croisés sur le Danube (1445)*, extrait des *Anciennes Chroniques d'Angleterre*, nouvelle édition par N. Iorga, Paris: Librairie J. Gamber, 1927; Nicolae Iorga, *Francezii pe Dunărea română în timpul cruciadelor din secolul al XV-lea*, în Idem, *Istoria relațiilor române*, antologie, ediție îngrijită și note de Florin Rotaru, București, Editura Semne, 1995, p. 13.

¹⁷¹ Radu Florescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 170-171.

¹⁷² Matei Cazacu, *Dracula*, p. 79-80.

¹⁷³ *Ibidem*, p. 80.

¹⁷⁴ Aurel Decei, *Istoria Imperiului otoman până la 1656*, p. 94.

muntean Vlad Dracul¹⁷⁵.

Campania nu și-a atins însă scopurile propuse, pe de o parte datorită faptului că flota era puțin numeroasă, iar pe de altă parte datorită faptului că intervenția lui Iancu a fost destul de tardivă și cu forțe insuficiente¹⁷⁶. În condițiile dispariției de pe scena politică a regelui Vladislav I, voievodul Transilvaniei era confruntat cu numeroase dificultăți interne, cu opoziția marii nobilimi, și nu putea ca, imediat după înfrângerea de la Varna, să organizeze o nouă expediție antiotomană eficientă¹⁷⁷.

Referindu-se la asediul cetății Giurgiului, Walerand de Wavrin a relatat: „După ce cardinalul [Francesco Condulmer], seniorul de Wavrin și românii au plecat de la castelul Turcan, a doua zi ei au ajuns în insula Giurgiului, unde era o cetate foarte puternică, pătrată, cu patru laturi lungi de zid și la colțul fiecărei laturi era câte un turn foarte mare, cu totul pătrat, și cel mai mic dintre aceste turnuri era mai mare și mai puternic decât turnul castelului Turcan și tot astfel întărit cu gherete și cu galerii de lemn. Și erau înspre râu două mici parapete de zid care porneau de la cetate ajungând până la acel râu și la capetele lor erau de asemenea două turnuri tot așa întărite cu galerii ca și celelalte.

După ce au coborât toți creștinii pe uscat – atât cei din galere cât și românii – turcii, care se aflau în acea cetate (în număr) cam de trei sute, au făcut o ieșire într-o foarte bună rânduială împotriva taberei românilor unde au rănit pe mai mulți la primul atac. Dar, în urmă, ei au fost dați peste cap de acei români și alungați din cetatea lor.

Seniorul de Wavrin și cei din galerele sale s-au sfătuit și au chibzuit împreună cum ar putea să atace și să se apropie de cetate. S-a întâmplat că au găsit în acea insulă mai multe căruțe mici, cu patru roți. Drept care, s-au gândit să facă din lemne groase gratii mari, pe care să le pună pe aceste căruțe, prinse cu furci mari de lemn. În jurul acestor căruțe mai erau și alte gratii care atârnavă în jos. Și acolo, împingând înaintea lor aceste căruțe astfel înarmate și fiind și ei foarte bine apărați de ele, s-au apropiat de cetate până la marginea șanțurilor. Și acolo, arbaletierii, pușcașii și arcașii îi apărau împotriva celor din gherete care aruncau pietre cu praștia. Căci de când creștinii noștri se apropiaseră atât de ei, nu puteau să-i mai lovească cu tunurile sau cu mașinile lor (de război), deoarece tunurile și zidurile nu aveau deschizături în jos și nu aveau nicio apărare decât pe sus. Cetatea a fost asadar asediată dintr-o parte de români și dintr-o alta de cei din galere. Și acolo, seniorul de Wavrin a pus să se facă mari tranșee și șanțuri în dosul căruțelor care le ținea adăpost; apoi trimise toate

¹⁷⁵ Dan Căpățână, Sergiu Iosipescu, *Asediul cetății Giurgiului (septembrie 1445)*, în *File din Cronici. Crestomație privind Istoria Militară Românească (secolele X-XIX)*, București, Editura Militară, 1973, p. 30.

¹⁷⁶ Ileana Căzan, Eugen Denize, *op. cit.*, p. 27.

¹⁷⁷ *Ibidem*, p. 27-28.

tunurile din galere pentru a le îndrepta împotriva galeriilor și a barbacanelor turnurilor și zidurilor. Și chiar în acea noapte, el a pus să fie dată jos bombardă care era pe galera sa și să fie târâtă de mulțimea de ostași, pe tălpi de sanie până în fața acelei cetăți. Dar, pentru a pune la adăpost bombardă, a pus să se încheie mari apărători din gratii [...].

Dar domnul Țării Românești se și înapoiase la cartierul său din tabără pentru a porunci să tragă și cu «cele» două bombarde foarte mari pe care le adusesse [...].

Văzând seniorul de Wavrin că bombardele românilor nu aduceau nicio vătămare acelei cetăți, s-a întâlnit cu acel domn al Țării Românești și i-a spus: «Cu ajutorul bombardelor voastre nu vom cuceri noi această cetate și ne este cu neputință a o cuceri, decât doar în chipul în care am cucerit Castelul Turcan. Și, mi se pare mie, din parte-mi, că ar fi nimerit ca fiecare să facă legături de surcele și să aducă atâta lemn cât va putea; și acesta să fie aruncat, ferit de vânt, pe lângă ziduri și turnuri, cât se poate de sus și apoi să i se dea foc pentru ca flacăra să pătrundă în cetate». Acest sfat a fost primit de toți, și de români și de cei de pe galere [...].

Subașul, când a văzut că apărarea prin luptă nu le-ar folosi la nimic și că, până în cele din urmă, ei nu vor putea scăpa și vor fi toți prinși și morți, atâta s-a tocmit cu domnul Țării Românești încât i s-au predat, cu condiția să le cruțe viața și puținele lucruri pe care le aveau în cetate; și l-a rugat să binevoiască să înceteze tragerea pentru ca să poată stinge focul și să-i predea cetatea nevătămată și întreagă [...].

Și [Vlad Dracul] a spus de mai multe ori: «pentru Dumnezeu, lăsați să se stingă focul pentru ca cetatea mea să nu fie arsă; căci ea este cea mai puternică cetate care se află pe Dunăre și care ar putea să facă cel mai mare rău tuturor creștinilor de pe aici, dacă ea ar fi în mâinile turcilor. Căci, atunci când turcii vor să facă incursiuni în Țara Românească sau în Transilvania, ei trec împreună cu caii lor pe această insulă de aici și pe podul castelului, care este pe brațul râului ce pătrunde în Țara Românească [...]».

Așadar, cardinalul a poruncit să se stingă focul și să fie înapoiată cetatea domnului Țării Românești, care a fost foarte bucuros (de aceasta). Și când focul a fost stins, turcii au plecat din cetate cu toți caii și cu bagajele lor¹⁷⁸.

Importanța strategică a cetății Giurgiu a fost evidențiată de Vlad Dracul în 1445, într-o scrisoare adresată brașovenilor: „Io Vlad voievod și domn, scrie domnia mea prietenilor domniei mele, pârgarilor din Brașov, iată vă rog ca pe niște buni ai mei prieteni, că ne-au dat nouă Dumnezeu și norocul creștinesc

¹⁷⁸ Walerand de Wavrin, *Expediția de pe Dunăre (1445)*, în *Călători străini despre Țările Române*, vol. I, volum îngrijit de Maria Holban (redactor responsabil), Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, București, Editura Științifică, 1968, p. 103-109.

acest oraș, care a fost în mâinile păgânilor. Drept aceea ce a fost întăritura lui, apoi aceasta a ars toată, și pe aceea acum din nou o facem. Drept aceea vă rugăm să ne ajutați cu arcuri și cu săgeți, și cu puști (tunuri), și să ne dați silitră, ca să facem praf, să punem în cetate, căci ea este tăria și a voastră și a noastră și a tuturor creștinilor”¹⁷⁹.

Războiul turco-venețian din 1444-1446, deși nu a putut împiedica dezastrul de la Varna, a favorizat, totuși, expediția dunăreană a flotei burgundo-papale și victoriile antiotomane ale acesteia, la care a participat și domnul Țării Românești, Vlad Dracul¹⁸⁰.

Între 1446-1447, Vlad Dracul a reînnoit tratatul de pace cu turcii, printre stipulațiile acestuia fiind prevăzută expulzarea a 4 000 de bulgari care se refugiaseră în Țara Românească în 1445¹⁸¹.

Putem presupune că, începând din anul 1447, fiii domnului muntean au fost mutați de la Egrigöz, la curtea lui Murad al II-lea, Adrianopol¹⁸². În aceste condiții, Vlad Dracula și fratele său, Radu, au putut să vadă extraordinara complexitate a puterii otomane. George din Ungaria, care a trăit în Imperiul Otoman între 1438 și 1458, a descris astfel grupul de tineri adunați la curtea sultanului prin tot soiul de mijloace: prizonieri de război, copii de creștini „culeși” (este sensul literal al cuvântului turc „*devşirme*”) pentru a deveni ieniceri, ostatici din țările care plăteau bir: „Printre acești slujbași pomeniți mai sus, unii, după calitățile pe care le-au dovedit, sunt numiți în cele mai înalte funcții ale regatului. Aceasta are drept rezultat că toți demnitarii și prinții regatului sunt, într-un fel, funcționari numiți de rege [sultan], și nu seniori sau proprietari de pământuri și, în consecință, regele este singurul senior și singurul proprietar din întreg regatul care poate să dăruiască, să împartă și să aibă în stăpânire bunuri, în vreme ce ceilalți nu sunt decât organe executive, funcționari și administratori, care se supun voinței și poruncilor lui. [...] Iată de ce în regatul său, cu toate că populația este câtă frunză și iarbă, nu este cu puțință vreo împotrivire sau nesupunere; dimpotrivă, uniți în totul și pentru totul ca un singur om, toți se conformează și se supun puterii unice a unui om, pe care îl slujesc fără ostentare, și nimeni nu cutează să facă nimic fără consimțământul său. Dacă îndrăznește totuși vreunul să se apuce de o treabă de capul lui, oricât de mare sau de mică, este prin aceasta scos din orice funcție, trimis înapoi la curte și repus în slujba dinainte, doar dacă nu i se hărăzește o pedeapsă mai grea. Când este cazul, regele poate, după bunul său plac, să-lucidă, să-l arunce în închisoare, să-l vândă sau să-l facă rob, fără să ia defel

¹⁷⁹ Grigore Tocilescu, *534 documente slavo-române din Țara Românească și Moldova privitoare la legăturile cu Ardealul (1346-1603)*, București, Cartea Românească, 1931, doc. 64, p. 62.

¹⁸⁰ Eugen Denize, *op. cit.*, p. 167.

¹⁸¹ Matei Cazacu, *Domnia lui Dracula în anul 1448*, p. 81.

¹⁸² Idem, *Dracula*, p. 104.

seama ce rang are sau cine este el”¹⁸³.

Întrucât Vlad Dracul a susținut limitarea războiului antiotoman condus de Iancu de Hunedoara, domnul muntean a intrat în conflict cu voievodul Transilvaniei, care l-a acuzat de înțelegere cu turcii¹⁸⁴.

În acest context, la sfârșitul anului 1447, Iancu de Hunedoara a declanșat o campanie la sud de Carpați¹⁸⁵, împotriva „nelegiuitului Vlad”¹⁸⁶, pe care l-a înfrânt și ucis, împreună cu fiul său, Mircea¹⁸⁷, într-o luptă dată în satul Bălteni¹⁸⁸. Vlad Dracul și-a sfârșit viața înainte de 16 decembrie 1447, când Iancu de Hunedoara, întors din expediție în Țara Românească, se afla la Brașov¹⁸⁹. La 1 februarie 1448, acesta îl numea „răposatul Vlad, voievodul Țării Românești”¹⁹⁰. Înlăturarea lui Vlad Dracul a reprezentat „pentru Iancu o mare greșală politică, iar pentru creștinătate o grea pierdere”¹⁹¹.

Potrivit opiniei istoricului N. Iorga, „Vlad Dracul a fost, fără îndoială, o personalitate remarcabilă; mai priceput decât Mihail și mai vrednic decât Dan al II-lea. El a fost în stare să joace un rol militar, și importanța lui politică e netăgăduită”¹⁹².

¹⁸³ *Ibidem*, p. 104-105.

¹⁸⁴ Ștefan Ștefănescu, *op. cit.*, în loc. cit., p. 341-342.

¹⁸⁵ Pentru reconstituirea campaniei, vezi Francisc Pall, *Intervenția lui Iancu de Hunedoara în Țara Românească și Moldova în anii 1447-1448*, în „Studii. Revistă de istorie”, tom. XVI, 1963, nr. 5, p. 1049-1072.

¹⁸⁶ *D.R.H., D.*, I, doc. 285, p. 394.

¹⁸⁷ Mircea a fost luat prizonier de către boieri și de către cetățenii de vază din Târgoviște care l-au torturat și, în final, l-au ucis, îngropându-l de viu (Matei Cazacu, *Domnia lui Dracula în anul 1448*, p. 82).

¹⁸⁸ Într-un document, datat 3 aprilie 1534, s-a menționat că pe marele voievod Vlad cel Bătrân „l-a ajuns moartea în satul Bălteni” (*D.R.H., B.*, vol. III (1526-1535), București, Editura Academiei, 1975, doc. 176, p. 289).

¹⁸⁹ Constantin Rezachevici, *Cronologia domnilor*, p. 97.

¹⁹⁰ *D.R.H., D.*, I, doc. 287, p. 396-397.

¹⁹¹ Ilie Minea, *Vlad Dracul și vremea sa*, p. 216.

¹⁹² Nicolae Iorga, *Istoria românilor prin călători*, vol. I, ediția a II-a, București, Editura Casei Școalelor, 1928, p. 64.

WALLACHIA, BETWEEN THE OTTOMAN EMPIRE,
HUNGARY AND POLAND (1436-1447)

Abstract

Vlad Dracula (1436-1442; 1443-1447) occupied the throne with the help of Sigismund of Luxembourg, who distinguished him with the Order of the Dragon. As a good knower of the reality in both the Hungarian kingdom and the Ottoman Empire, Vlad Dracula adopted an attitude of expectation, this type of policy displeasing to the two great powers. The Transylvania voivode, Iancu of Hunedoara (1441-1456), who was planning an anti-Ottoman action, wanted a hostile Ottoman Empire ruler of the Wallachia.

The Turks, in their turn, intuiting that the Wallachia Principe only mimed the neutrality, in reality he would have been an enemy of the sultan, had decided to imprison him on the Ottoman territory. Being imprisoned at Gallipoli (1442), Vlad Dracula was to be set free the next year. Between the years 1443-1445, Vlad Dracula participated together with the other Christians to the “long Campaign”, the Crusade at Varna and the Danube expedition, showing himself devoted to the Christian cause.